2/2020

SVET a my

ISSN 1339-911X

Náš rezort v čase krízy COVID-19

Domov sme dostali tisíce občanov

OSN oslavuje 75. narodeniny

Cieľ: život v mieri na udržateľnej planéte

Trianon a Slováci v Maďarsku

Po sto rokoch trosky kedysi silnej komunity

Nový fenomén „Infodémia“

Ako odolávať dezinformáciám a konšpiráciám

• Náš rezort v čase krízy COVID-19. Poslanie a morálna povinnosť. Foto: Tomáš Bokor.

• Slovensko pomáha aj v čase pandémie. Odišlo takmer 11 mil. do 21 krajín. Foto: Tomáš Bokor.

• List z mesta Taipei, ktoré úspešne čelilo nákaze. Foto: Carlos Huang / Shutterstock.com.

• 75. výročie vzniku OSN. Dôvod na oslavu je nespochybniteľný. Foto: United Nations.

• Euromince z Fínska. Kvet ostružiny moruškovej zdobí mincu 2 eurá. Foto: Shutterstock.com.

Obsah

2 OBSAH

3 NAŠA DIPLOMACIA PRE ĽUDÍ

4 IVAN KORČOK: CHCEM POSILŇOVAŤ POZÍCIU SLOVENSKA V NESTABILNOM SVETE

6 KRÍZA JE PRÍLEŽITOSŤ, MUSÍME JU VYUŽIŤ

8 MODERNÉ SLOVENSKO. KEDY, AK NIE TERAZ?

10 NÁŠ REZORT V ČASE KRÍZY COVID-19
DNI, KEĎ KAŽDÁ ÚLOHA BOLA PRIORITNÁ...
DOMOV SME DOSTALI TISÍCE OBČANOV

13 SLOVENSKO POMÁHA AJ V ČASE PANDÉMIE

15 LIST Z MESTA TAIPEI

16 AKO EÚ TIAHNE DO BOJA PROTI PANDÉMII

18 NALIEHAVOSŤ OBSE V POST-COVID ÉRE

20 75. VÝROČIE VZNIKU OSN

28 DOPAD TRIANONU NA SLOVÁKOV V MAĎARSKU

32 KRÁTKY SLOVNÍK DIPLOMATICKEJ PRAXE

33 PREDSTAVUJEME EUROMINCE – FÍNSKO

34 „INFODÉMIA“ JE VÝZVOU PRE NÁS VŠETKÝCH

35 NOVINKY V MEDZINÁRODNEJ ZMLUVNEJ ZÁKLADNI SR

• Foto na titulnej strane: Tomáš Bokor.

• Prelomový pľúcny ventilátor zo Slovenska predstavila diplomatickému zboru štátna tajomníčka MZVEZ SR Ingrid Brocková. Foto: Tomáš Bokor.

• Ministrom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR sa 8. apríla 2020 stal po menovaní prezidentkou SR Zuzanou Čaputovou dlhoročný diplomat Ivan Korčok. Foto: Tomáš Bokor.

• Vďaka repatriáciám sa na Slovensko vrátili tisícky občanov. Atmosféra po pristátí vládneho špeciálu z Írska, dole štátny tajomník MZVEZ SR Martin Klus s členmi tímu, ktorý zabezpečoval tieto náročné repatriačné operácie. Foto: Tomáš Bokor.

Naša diplomacia pre ľudí

Pôsobenie nášho rezortu počas pandémie COVID-19 dokázalo, že diplomacia nie je len čosi abstraktné, odohrávajúce sa za zatvorenými dverami na vysokej politickej úrovni, ale že diplomacia a zahraničná politika môžu účinne pomáhať a uľahčovať život bežným občanom, najmä v krízových situáciách.

• Od 1. februára 2020 do 30. júna 2020 naše zastupiteľské úrady v zahraničí poskytli konzulárnu pomoc v 29 543 prípadoch. Drvivá väčšina prípadov súvisela s pandémiou ochorenia COVID-19.

• V spolupráci s Ministerstvami vnútra a obrany SR sme pomohli v návrate domov viac ako 6500 občanom zo 110 krajín sveta.

• Počas troch mesiacov sme zorganizovali a vyslali takmer 190 repatriačných autobusov a 30 letov nielen z euroatlantického priestoru, ale aj z tretích krajín.

• Po prvý raz sme aktivovali mechanizmus EÚ v oblasti civilnej ochrany (UCPM) a pomohli v návrate domov desiatkam občanov 18 národností, najmä z mimoeurópskych destinácií.

• Repatriačný let z Kene pristál na bratislavskom letisku 27. júla 2020. Cestou tam odviezol tejto africkej krajine rozvojovú pomoc. Počas pandémie Slovensko poskytlo pomoc viacerým krajinám – Taliansku, Ukrajine, Moldavsku, Bhutánu a ďalším. Foto: Archív.

• Rokovania sa konali počas pandémie predovšetkým formou videokonferencií. Na snímke minister Ivan Korčok počas videokonferencie Rady Európskej únie pre zahraničné vzťahy, 15. mája 2020. Foto: Tomáš Bokor.

Ivan Korčok: Chcem posilňovať pozíciu

Som presvedčený, že zahraničná politika dnes už nie je a nemôže byť chápaná ako výlučne zákulisná aktivita diplomatov. Naopak, čím ďalej tým viac sa potvrdzuje, že zahraničná politika zrkadlí a zároveň ovplyvňuje svet domácej politiky.

• Foto: Tomáš Bokor.

Je nevyhnutné, aby sa expertíza, ktorou dnes naše ministerstvo disponuje, stala súčasťou spoločenskej debaty o zahraničnej politike.

Ak by som mal vybrať jedno slovo, ktoré by najlepšie charakterizovalo dianie doma, v Európe a vo svete od môjho nástupu do funkcie ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí, pravdepodobne by to bolo slovo „neštandardne“. Takým bol aj môj samotný nástup do úradu, keď som prvé dva týždne po návrate z Washingtonu strávil v povinnej karanténe a prácu ministra vykonával takpovediac na diaľku. Ostatne, tak ako množstvo ďalších Slovákov v tom čase. Bol to však iba prvý zo šiestich neštandardných mesiacov, ktoré nasledovali a ktoré, dovolím si povedať, výrazne ovplyvnili aj slovenskú zahraničnú službu.

BEZPRECEDENTNÁ LOGISTICKÁ OPERÁCIA

Úloha, ktorú naše ministerstvo zohralo v slovenskej reakcii na pandémiu COVID-19, môžem bez preháňania označiť za kľúčovú/ťažiskovú. Či už hovoríme o našom podiele na získavaní ochranných prostriedkov zo zahraničia alebo repatriáciách – bezprecedentnej logistickej operácii, kedy sme asistovali alebo priamo realizovali návrat tisícov Slovákov späť domov. Jednu z úloh ministerstva, o ktorých sa zväčša nehovorí na prvom mieste, by som však chcel vyzdvihnúť osobitne. Totiž, nepretržité poskytovanie aktuálnych informácií pre verejnosť v podobe telefonickej linky dostupnej 24/7. Od prvého dňa sa diplomatická služba ministerstva stala jedným z najpopulárnejších a najdôveryhodnejších kontaktov, na ktorý sa obracali naši občania doma a vo svete. To isté platí pre naše zastupiteľské úrady, ktoré denne zodpovedali stovky takýchto telefonátov.

KORONAVÍRUS NEMÔŽE BYŤ JEDINOU AGENDOU

O pandémii COVID-19 dnes hovoríme ako o praktickej lekcii pre budúcnosť. To platí aj o našom rezorte. Koronakríza a výzvy, ktoré vygenerovala, nastavili nášmu rezortu pomerne úprimné zrkadlo. Ukázalo sa, ktoré z našich úloh vieme plniť bez zaváhania, a naopak, pri ktorých nás čakajú systémové zmeny. K týmto zmenám pritom musí prísť v čo najkratšom čase, najlepšie okamžite. V hre totiž nie je len prestíž ministerstva, ale predovšetkým ochrana záujmov Slovenska a jeho občanov v zahraničí.

Napriek pochopiteľnej centrálnosti pandémie COVID-19, táto nemôže zostať jedinou agendou rezortu na najbližšie štyri roky. Naopak, tak ako je to zachytené v programovom vyhlásení vlády, čaká nás množstvo ďalších úloh a výziev, súvisiacich s efektívnym posilňovaním pozície Slovenska v dnešnom nestabilnom medzinárodnom prostredí. Toto všeobecné tvrdenie skrýva celý rad parciálnych úloh a aktivít, a to nielen vo svete, ale aj doma.

NEPODCEŇOVAŤ NIČIVÝ POTENCIÁL DEZINFORMÁCIÍ

Som presvedčený, že zahraničná politika dnes už nie je a nemôže byť chápaná ako výlučne zákulisná aktivita

Slovenska v nestabilnom svete

diplomatov, niečím, čo sa z princípu deje za zatvorenými dverami a preto je zahalené akýmsi nepreniknuteľným tajomstvom. Naopak, čím ďalej, tým viac sa potvrdzuje, že zahraničná politika zrkadlí a zároveň ovplyvňuje svet domácej politiky. Vidno to v prípade európskych politík, ktoré zvykneme mylne radiť do kategórie zahraničných vecí, pritom ich dopady môžeme ľahko identifikovať v našom najkaždodennejšom živote. Európska politika je jednou z vrstiev našej domácej politiky – európske tu znamená slovenské a vice versa.

„Zahraničné veci" dnes viac než kedykoľvek predtým určujú naše „slovenské veci". S negatívnou podobou tohto fenoménu sa môžeme stretnúť v podobe dezinformácií a hybridných aktivít majúcich pôvod mimo Slovenska a zásadným spôsobom ovplyvňujúcich náš domáci verejný diskurz, vrátane toho politického. Je našu psou povinnosťou brať tieto fenomény vážne a nepodceniť ich ničivý potenciál. Napriek tomu, že zahraničná služba nemôže byť jediným aktérom boja proti nim, chce aj naďalej zostať jedným z jeho lídrov. Rovnako, ako v prípade novej/aktualizovanej bezpečnostnej stratégie, ktorá je nevyhnutnou reakciou na „neštandardné" dianie v našom blízkom a vzdialenom okolí. Z tohto pohľadu ide o jeden z najdôležitejších národných dokumentov, ktorého prípravu máme ako rezort vo vlastných rukách.

ZAPOJIŤ VEREJNOSŤ DO ZAHRANIČNEJ POLITIKY

Keď však hovorím o bytostnom prepojení domácej a zahraničnej politiky, mám na mysli aj zahraničnú službu a jej zásadné otvorenie sa verejnosti. Je nevyhnutné, aby sa expertíza, ktorou dnes naše ministerstvo disponuje, stala súčasťou spoločenskej debaty o zahraničnej politike. Pričom, a to zdôrazňujem, cieľom nie je rozšíriť množinu „PR" nástrojov ministerstva alebo mojej osoby, ale reálne prispievať k formovaniu zahraničnopolitického svetonázoru najširšej verejnosti. Zahraničnopolitický konsenzus by totiž nemal byť len dohodou/hodnotovým zameraním aktuálneho politického vedenia krajiny, ale v najširšom zmysle verejnosti ako takej. Ak jeho formovanie prenecháme niekomu inému, škody môžu byť trvalé. To je jeden z významov hesla – hashtagu „Diplomacia pre Slovensko", ktoré som na začiatku svojho mandátu predstavil a ktoré je vyjadrením môjho prístupu k slovenskej zahraničnej politike. Možno „neštandardným", ale celkom určite nevyhnutným.

Ivan Korčok

• Stretnutie šéfov rezortov diplomacií Slovenska, Česka, Rakúska, Maďarska a Slovinska 14. júla 2020 v Budapešti. Na tlačovej konferencii (zľava) Ivan Korčok, Alexander Schallenberg (Rakúsko) a Péter Szijjártó (Maďarsko). Foto: Tomáš Bokor.

• Hore: Na tlačovej konferencii 26. júna 2020 minister Ivan Korčok informoval o situácii na hraniciach štátov EÚ v súvislosti s pandémiou COVID-19, pričom zdôraznil, že najdôležitejšia je ochrana zdravia našich občanov. Foto: Tomáš Bokor.

• Dole vľavo: Minister Ivan Korčok na prvej videokonferencii Rady EÚ pre zahraničné vzťahy 22. apríla 2020 potvrdil podporu Ukrajine. Foto: Tomáš Bokor.

• Dole vpravo: Minister Ivan Korčok sa 8. októbra 2020 v Bratislave stretol s bieloruskou opozičnou líderkou Svjatlanou Cichanovskou. Bielorusom zaželal „slobodnú voľbu o osude ich krajiny a s akýmkoľvek výsledkom bude, nech je ich slobodná, tak ako tá naša v roku 1989". Foto: Tomáš Bokor.

Kríza je príležitosť, musíme ju využiť

Nie je tajomstvom, že som politický optimista. Aj kritické momenty vnímam ako príležitosť pomôcť občanom.

• Dobre zvládnuté repatriácie, desiatky letov či autobusových spojení v najkritickejších dňoch pandémie boli výsledkom tímovej práce skvelých ľudí. Celkovo sa s našim prispením vrátilo domov na Slovensko vyše 6500 ľudí zo 110 krajín sveta. Foto: Tomáš Bokor.

Mimoriadne udalosti si vyžadujú mimoriadne riešenia aj nasadenie. Rezortný krízový štáb, ktorý som po nástupe do funkcie štátneho tajomníka prevzal, vtedy riešil kritickú situáciu s uzatváraním hraníc, zastavovaním dopravy a tisíckami našich občanov vo vážnej životnej situácii v zahraničí. Problémom bol tiež akútny nedostatok zdravotníckeho materiálu a úplne ochromený život na ministerstve a zastupiteľských úradoch na Slovensku aj v zahraničí. Keď sa k tomu pridali nočné rokovania Ústredného krízového štábu a vlády, resp. organizácia denného chodu ministerstva až do príchodu nového ministra, pôvodne plánované postupné prevzatie zodpovednosti sa tak zmenilo na „krst ohňom“.

OSTRÝ ZAČIATOK

Nebolo to jednoduché. Boli chvíle, keď jednu prekážku striedala druhá a drobné výzvy sa menili na vážne problémy. Našou úlohou bolo nájsť na každý problém najmenej jedno ideálne a jedno záložné riešenie. Zrazu sme si v plnej šírke uvedomili, koľko Slovákov a Sloveniek sme mali rozcestovaných po svete. Výhody, ktoré sme si užívali vďaka nášmu členstvu v európskej rodine, koronavírus zo dňa na deň zmenil na komplikáciu.

Keď sa zatvorili hranice, dostávali sme oprávnené otázky „čo s nami bude?“ od pendlerov, dochádzajúcich za prácou v turnusoch, či trvalo žijúcich v bližšom aj vzdialenejšom svete. Najmä mladí ľudia, ktorí v podstate nikdy nezažili časy zatvorených hraníc, pocítili, čo sú to kontroly a obmedzenia pohybu. Našou snahou bolo pomôcť ako sa len dalo a dodnes považujem za „malé veľké“ víťazstvo, ako sme napriek všetkému život pendlerov obmedzili len minimálne a týždeň po týždni sme postupne uvoľňovali režim aj pre všetkých ostatných.

V spolupráci s našimi zastupiteľskými úradmi sme monitorovali situáciu za hranicami. Komunikovali sme s okolitými štátmi, informovali sme občanov, pomáhali sme im pri repatriáciách a pri návrate domov z územia SR sme asistovali aj občanom iných štátov. Rovnakú pomocnú ruku zasa na oplátku podali našim občanom ostatné štáty EÚ. Videokonferencie sa popri telefonovaní stali doslova hodinovou súčasťou nášho života.

Dobre zvládnuté repatriácie, desiatky letov či autobusových spojení v najkritickejších dňoch pandémie boli výsledkom tímovej práce skvelých ľudí. A to nielen na zastupiteľských úradoch, ale aj v rezortných sekciách a oddeleniach či v „ad hoc“ inštitúte repatriačného tímu, ktorý fungoval pri odbore krízového manažmentu (OKRM). Isteže, spočiatku to nebolo dokonalé a férovo treba priznať, že čeliac bezprecedentnej situácii sme urobili aj pár chýb. Celkovo sa však s našim prispením vrátilo domov na Slovensko vyše 6500 ľudí zo 110 krajín sveta. Ešte nemáme vyhraté, no po týchto skúsenostiach sme rozhodne poučení a lepšie pripravení na druhú vlnu pandémie. Rezort diplomacie v tejto skúške obstál a aj toto je priestor na to, aby som sa úprimne poďakoval všetkým zainteresovaným.

NÁDYCH SLOBODY

V polovici júna sme začali postupne otvárať hranice, prioritne s najbližšími susedmi. Bol to po dlhých týždňoch prvý nádych „slobody“, no opatrnosť je dodnes namieste, ako na to upozorňujeme aj v rámci našich cestovných odporúčaní vydávaných pre celý svet. Mrzí ma, že sme s prichádzajúcim letom museli takto „tlmiť“ očakávania mnohých občanov, ktorí túžili po štandardnej dovolenke. No i tu je na mieste zdôrazniť, že to nie sú diplomati či politici, ale epidemiológovia

a lekári, ktorí majú konečné slovo k miere uvoľňovania cestovateľských opatrení.

Tak či onak, téma postupného otvárania hraníc je odvtedy aj horúcou zahraničnopolitickou témou. Tradičné osobné stretnutia diplomatov a rokovania lídrov naprieč Európou vystriedali desiatky videokonferencií či telefonátov a stovky e-mailových správ a esemesiek. Okrem nich nás čakal aj prvý reálny samit, na ktorom sa malo nájsť spoločné riešenie bezprecedentnej krízy.

ŠTYRI DNI A ŠTYRI NOCI

Na programe bola revízia Viacročného finančného rámca na roky 2021 – 2027 vo výške viac ako 1 bilión eur, s doplnením o tzv. Plán obnovy s názvom Nástroj EÚ pre budúce generácie vo výške 750 miliárd eur. Ambiciózny záchranný balík – spolu vyše 1,8 bilióna eur – však bolo treba jednomyseľne schváliť všetkými 27 členskými štátmi, a to nebol ľahký oriešok. Bol to samit o skutočných vyjednávaniach, popri ktorých bolo treba reagovať na kompromisné návrhy aj neustále zmeny v číslach, všetko nonstop prepočítavať a „strážiť" naše pozície. Schôdzka na najvyššej úrovni sa zmenila na maratón rokovaní a vyjednávaní, ktoré trvali štyri dni a štyri takmer prebdené noci.

Mnohí nám neverili, ale dnes som veľmi rád, že sme sa spolu s ostatnými lídrami odmietli rozísť bez dohody. Je to dobrý signál pre všetkých občanov Únie, že sa aj v zložitých časoch vieme dohodnúť a konať. Slovensko od začiatku presadzovalo silnú úlohu tradičných politík. Dobre zohratý vyjednávací tím tvorili ešte pred nástupom premiéra profesionáli a profesionálky z nášho rezortu, Ministerstva financií, či zo Stáleho zastúpenia SR pri EÚ. Z Bruselu sme domov priviezli prelomovú a výhodnú dohodu, ktorá nám v nasledujúcich rokoch zabezpečí čistý príjem približne 18 mld. eur. Nie je pravda, že Slovensko sa ide fatálne zadlžovať. Na celej dohode výrazne viac získavame ako strácame a každý, kto tvrdí, že je to pre nás nevýhodné, vedome zavádza.

DOMÁCE ÚLOHY A NOVÉ VÝZVY

Zároveň si však nemôžeme zakrývať oči pred tým, koľko práce a najmä plánovania je ešte len pred nami. Slovensko stojí pred náročnou domácou úlohou – efektívne a v súlade s pravidlami či podmienkami, vyčerpať gigantický balík prostriedkov z rozpočtu EÚ. Ak chceme posunúť Slovensko čo najbližšie k zelenšej, modernejšej a inovatívnejšej budúcnosti, musíme sústrediť všetky naše kapacity a energiu na prípravu dobrých reforiem a investícií.

V tejto súvislosti nemôžem nespomenúť jeden dôležitý faktor, a to potenciál regionálnej spolupráce so susednými štátmi, ktorá sa Slovensku ponúka. Je to predovšetkým dôležitosť a význam regionálnych platforiem ako sú Vyšehradská štvorka (V4) či novší Slavkovský formát (S3), ktorým krízové časy a nové finančné možnosti zároveň dali druhý dych. Pre zlepšenie kvality života našich občanov sme vo viacerých aktivitách „odsúdení" na spoluprácu. A to je dobre, keďže napríklad cezhraničné infraštruktúrne projekty sú dôležitým predpokladom dobrej susedskej spolupráce aj do budúcnosti. Ak teda obrazne aj doslova povedané „stavať mosty", toto je ten najlepší priestor.

Aj koronakríza totiž jasne ukázala, že medzinárodná solidarita a spolupráca sú tou najlepšou odpoveďou na kritické historické okamihy. Tak to bolo aj posledné mesiace. A ak má naozaj všetko zlé byť na niečo dobré, tak uvedomenie si, čo znamená „pevnosť Slovensko" so zavretými hranicami a naopak, akou dôležitou je pre nás EÚ bez hraníc, so štyrmi slobodami a partnermi pripravenými kedykoľvek pomôcť, tak sme zas o dôležitý krok vpred. Na dobré sa totiž ľahko zvyklo, avšak udalosti posledných týždňov, mesiacov aj rokov nám jasne ukazujú, že naša sloboda a prosperita nie je nič samozrejmé a musíme si ju zveľaďovať a strážiť sami.

Martin Klus

doc. PhDr. Martin Klus, PhD., MBA

Je slovenský politológ, vysokoškolský pedagóg a politik, člen strany Sloboda a solidarita (SaS). Narodil sa 8. júna 1980 vo Zvolene. Študoval politológiu na Trnavskej univerzite v Trnave a spolu s medzinárodnými vzťahmi a diplomaciou aj na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici. Absolvoval viacero postgraduálnych študijných, pedagogických aj vedeckovýskumných pobytov v USA, Nórsku, Rakúsku, Fínsku, Turecku, Taliansku a Chorvátsku. Pred vstupom do vrcholovej politiky patril medzi najcitovanejších slovenských politológov. V rokoch 2010 až 2014 bol prorektorom na Univerzite sv. Cyrila a Metoda v Trnave a Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici. Už dve volebné obdobia sa angažuje v komunálnej politike v Banskej Bystrici. Po voľbách v roku 2016 sa stal poslancom Národnej rady SR a od 16. októbra 2019 aj podpredsedom parlamentu. Po voľbách v roku 2020 nastúpil do funkcie štátneho tajomníka Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR.

• Štátny tajomník MZVEZ SR Martin Klus. Foto: Tomáš Bokor.

• Štátny tajomník MZVEZ SR Martin Klus v rozhovore s predstaviteľmi médií počas tlačovej besedy po skončení májového rokovania Komisie pre európske záležitosti na pôde rezortu diplomacie. Foto: Tomáš Bokor.

Moderné Slovensko. Kedy, ak nie teraz?

Bezprecedentná pandémia v moderných dejinách nás zasiahla celou svojou silou. Ešte stále presne nevieme odhadnúť jej hospodárske a spoločenské dôsledky. Verím však, že to najťažšie máme za sebou.

• Štátna tajomníčka MZVEZ SR Ingrid Brocková navštívila spoločnosť Multiplex, ktorá v spolupráci s Biomedicínskym centrom SAV, Vedeckým parkom Univerzity Komenského v Bratislave a spoločnosťou Lambda Life vyvinula test na včasnú diagnostiku ochorenia COVID-19. Foto: Archív MZVEZ SR.

Kritická situácia nás však naučila mnohému o nás samých. Ukázala nám aj to, že sme schopní a pripravení prejaviť vysokú mieru empatie a solidarity nielen dovnútra našej krajiny, ale aj voči našim partnerom v zahraničí. Negatívne stereotypy partnerstva štátneho sektora, súkromných spoločností a občianskej spoločnosti išli bokom, aby sme mohli byť svedkami unikátnej spolupráce a filantropie.

SME SOLIDÁRNI A KREATÍVNI

Už v počiatočnej fáze šírenia pandémie sme poskytli finančný príspevok Svetovej zdravotníckej organizácii na globálny boj proti vírusu. Prostredníctvom Slovenskej agentúry pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu sme zaslali materiálnu humanitárnu pomoc Taliansku, Ukrajine, Srbsku, Gruzínsku, Keni a Etiópii. Z projektovej schémy ekonomickej diplomacie sme podporili využitie slovenských inovácií v Brazílii. Podnikateľské centrum nášho ministerstva zaevidovalo stovky ponúk a dopytov zdravotníckeho materiálu a poskytlo informácie a pomoc mnohým v núdzi.

To, že sme krajinou kreatívnych ľudí a dobrých nápadov, dokázali príbehy mnohých. Spomeniem napríklad dočasné pľúcne ventilácie Q-Vent, vyvinuté tímom mladých slovenských vedcov, alebo spoluprácu slovenských vedcov zo spoločností MultiplexDX, Biomedicínskeho centra Slovenskej akadémie vied (BMC SAV), Vedeckého parku Univerzity Komenského v Bratislave a firmy Lambda Life, z ktorej sa zrodil test na včasnú diagnostiku ochorenia COVID-19. Spoluprácu na vývoji vakcíny AXON Neuroscience si všimli nielen renomované vedecké časopisy, ale aj Svetová zdravotnícka organizácia. Nezabúdajme na aplikáciu „COVID-19 – Zostaň zdravý“ (na riadenie domácej karantény), „Kto pomôže Slovensku“ (na zabezpečenie ochranných pomôcok zdravotníckeho personálu), či „Sme pripravení“ (databáza odborníkov v zálohe) – to všetko sú príklady nezištnej občianskej iniciatívy, pričom s mnohými naše ministerstvo spolupracovalo.

ČAS A PRÍLEŽITOSŤ NA ZMENU

Sociálne reštrikcie iste nie sú príjemné a jednoduché, no darovali nám aj možnosť tráviť viac času s najbližšou rodinou a poskytli nám priestor zamyslieť sa nad smerovaním našich pracovných cieľov. Mnohých z nás, zo súkromného či štátneho sektora, postihnú reštriktívne opatrenia. Nemáme na výber, musíme sa usilovať o vyššiu efektívnosť, synergiu a hľadanie inovatívnych nástrojov.

To všetko sa udialo na samom začiatku funkčného obdobia novej vlády, v čase, keď sa stanovujú priority a plánujú reformy budúceho smerovania našej krajiny. Netvrdím, že to bude jednoduché, ale aj vďaka finančnej podpore Európskej únie máme historickú príležitosť uskutočňovať zmeny, prinajmenšom začať proces, smerujúci k modernému Slovensku. Kedy, ak nie teraz?

NOVÁ PONUKA EKONOMICKEJ DIPLOMACIE

V oblasti ekonomickej diplomacie prichádzame s novou ponukou. Našim cieľom je viac efektívnosti, menej byrokracie, väčšia koncentrácia zdrojov podpory, synergia aktérov a nové interaktívne platformy komunikácie.

V spolupráci s naším hlavným partnerom, Ministerstvom hospodárstva SR, už koncom roka predstavíme strategický strednodobý dokument, ktorý bude definovať ciele, inštitucionálny rámec, kompetencie, nástroje ekonomickej diplomacie a zároveň predstaví ponuku pre verejný a súkromný sektor.

Vlajkovou loďou a strategickým fórom nášho ministerstva bude „Exportné fórum“, každoročná interaktívna platforma komunikácie so zástupcami privátneho sektora, akademickej sféry a mimovládnych organizácií o tom, čo zmeniť, vylepšiť a na čo sa sústrediť.

Chceme viac spolupracovať a komunikovať nielen so zahraničnými partnermi, ale aj s našimi klientmi zo slovenských regiónov, preto inovujeme a rozširujeme koncept regionálnej roadshow s názvom „Z regiónov do sveta“.

INOVÁCIE SÚ PRIORITOU

Prominentné miesto v ekonomickej diplomacii bude mať oblasť podpory inovácií. Využijeme ekonomickú diplomaciu pre internacionalizáciu vedy, výskumu a podporíme medzinárodný transfer technológií. Slovensko sa potrebuje viac zviditeľniť, prezentovať príbehy našich šampiónov v oblasti inovácií. Preto prichádzame s úplne novým prezentačným formátom s názvom „Inovačný deň“.

KAŽDÝ DIPLOMAT JE EKONOMICKÝ

Našim najcennejším nástrojom sú slovenskí diplomati. V týchto časoch sa zamýšľame nad prehodnotením teritoriálnych priorít a inovatívnymi nástrojmi realizácie ekonomickej diplomacie, vrátane zapojenia súkromného sektora, otváraniu sa a zaangažovaniu ostatných rezortov štátnej správy.

SPOLUPRÁCA SO SLOVÁKMI V ZAHRANIČÍ

Nemenej dôležitou agendou v najbližšom období bude príprava novej Koncepcie štátnej politiky starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí a príprava nového zákona o Slovákoch žijúcich v zahraničí. Naším zámerom je pokračovať v ich podpore, a to vo všetkých oblastiach spoločenského života, kultúry, vzdelávania a mediálnej prezentácie tak, aby cítili našu prítomnosť. V krátkom čase tiež plánujeme spustiť projekt spolupráce s tzv. novou diaspórou, komunitou slovenských profesionálov v zahraničí. Chceme využiť ich potenciál a ponúknuť im spoluprácu pri rozmýšľaní o rozvoji Slovenska.

SOLIDÁRNY PARTNER

V oblasti rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci je našou snahou byť solidárnym partnerom a aj naďalej presadzovať adresné nastavenie finančných nástrojov, usilovať sa o navyšovanie finančných zdrojov na bilaterálne aktivity, aj mobilizáciou zdrojov zo súkromného sektora a medzinárodných organizácií.

EFEKTÍVNY MULTILATERALIZMUS

Multilateralizmus je systém spolupráce, dialógu a spoločných riešení. Našu pevnú vieru v systém, založený na pravidlách, rešpekte a efektívnosti, budeme presadzovať aj naďalej. Sme aktívnym členom medzinárodných organizácií, agentúr a iniciatív v systéme OSN. Pravidelne každé štyri roky náš rezort vyhodnocuje efektivitu svojho členstva v nich. Túto príležitosť využijeme na nastavenie priorít a cieľov v jednotlivých medzinárodných organizáciách a zefektívnenie nášho členstva.

Tento rok oslavujeme 75. výročie OSN, 20. výročie vstupu SR do OECD a 20. výročie prijatia Rezolúcie OSN o ženách, mieri a bezpečnosti. Dokončíme aktivity súvisiace s naším predsedníctvom v OBSE. Na budúci rok budeme pred Valným zhromaždením OSN prezentovať Národnú správu o plnení cieľov OSN Agendy 2030.

Spomínané výročia budú zároveň reflexiou i potvrdením ukotvenia SR v medzinárodnom prostredí. Naďalej máme ambíciu byť predvídateľným, relevantným a spoľahlivým partnerom.

Ingrid Brocková

Ing. Ingrid BROCKOVÁ, PhD., M.I.P.P.

Je kariérna diplomatka. Narodila sa 13. septembra 1963 v Bratislave. Do marca 2020, kedy bola menovaná do funkcie štátnej tajomníčky Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí, pôsobila ako Stála predstaviteľka SR pri OECD (od januára 2018). Na MZVEZ SR pôsobí od vzniku Slovenskej republiky, venuje sa prednostne ekonomickej diplomacii. V rokoch 2001 – 2008 bola riaditeľkou Svetovej banky v SR. Študovala na Slovenskej vysokej škole technickej v Bratislave, medzinárodné vzťahy na Univerzite J.A. Komenského v Bratislave a medzinárodnú verejnú politiku na SAIS Johns Hopkins University vo Washingtone.

• Štátna tajomníčka MZVEZ SR Ingrid Brocková. Foto: Archív MZVEZ SR.

• Štátna tajomníčka MZVEZ SR Ingrid Brocková sa stretla s tímom mladých slovenských vedcov s cieľom podporiť rozvoj ich produktu – dočasnej pľúcnej ventilácie Q-Vent a pomôcť tak krajinám zasiahnutým pandémiou nového koronavírusu. Foto: Kristína Spišiaková.

Náš rezort v čase krízy COVID-19

Pandémia COVID-19 a repatriácia občanov SR predstavujú najväčšiu krízovú výzvu, pred akou bola Slovenská republika vo svojej histórii postavená. Výzvu, ktorá zmenila životy nás všetkých a zároveň vyskúšala všetky naše systémy krízového manažmentu v extrémnych podmienkach globálnej krízy. Nebudem asi ďaleko od pravdy ak skonštatujem, že každý, kto priložil pomyselnú pomocnú ruku k dielu v tomto bezprecedentnom období, siahol na hranice svojich možností a bol konfrontovaný s osobnými výzvami, často hraničiacimi so strachom o svoje zdravie a život. Všetkým patrí poďakovanie, začínajúc tými najdôležitejšími – diplomatmi pôsobiacimi na zastupiteľských úradoch v zahraničí, ktorí od januára 2020 denne pomáhali našim spoluobčanom uviaznutým v cudzine, často v rizikových podmienkach prvej línie a s limitovanými možnosťami riskovali to najcennejšie čo má každý z nás. Uznanie patrí všetkým tým, čo bez ohľadu na svoje osobné ambície, svoje zdravie, dennú alebo nočnú hodinu, víkend alebo sviatok boli pre našich občanov a partnerov vždy pripravení pomôcť a postaviť spoločný záujem pred svoj osobný.

Bolo mi cťou, odmenou a poďakovaním, že som dostal dôveru a mohol som sa stať súčasťou tohto úžasného príbehu a stáť pri všetkých tých, čo sa zaslúžili o jeho dobrý koniec. Osobitné poďakovanie patrí všetkým, ktorí v tomto náročnom období stáli v centre týchto procesov, bez ohľadu na úlohy a rezort, v ktorom boli plnené.

Vladimír Faňo

Dni, keď každá úloha bola prioritná...

„Vy aj keď máte rúško na tvári, usmievajú sa vám oči. Zvládate to ešte?“ opýtala sa ma kolegyňa. „Jasné... Všetko sa dá zvládnuť, najmä keď to, čo robíte, vám dáva zmysel“ odpovedal som s úsmevom na tvári, aj keď ho nebolo cez rúško vidieť.

• Hore: Repatriačné lety Slovákov organizovalo Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR aj s pomocou Letky Ministerstva vnútra SR. Foto: Tomáš Bokor.

V Repatriačnom tíme, ako sme si ho pracovne nazvali (a to aj v čase, keď úlohy, ktoré plnil, už zďaleka presahovali agendu repatriácií) som pôsobil ako tímlíder a právnik. Sám by som mal zrejme problém charakterizovať moju dennú a častokrát aj nočnú „rutinu". Táto pandémia nám totiž ukázala, aký rýchly a divoký spád môže mať vývoj okolností, ktoré za malý okamih zmenia vaše rozhodnutia o 180 stupňov. Bol som prvým členom tímu, ktorého „povolal" Odbor krízového manažmentu. Netrvalo však dlho, kým sme pochopili, že pandémia prerástla do rozmerov, ktoré si budú vyžadovať viac hláv a viac rúk – ideálne s rôznym druhom expertízy.

NAŠA NAJVÄČŠIA LOGISTICKÁ OPERÁCIA

S riaditeľom Odboru krízového manažmentu Vladimírom Fraňom sme teda dali na papier plán rozšírenia tímu, ktorý dokonale prepojil aktuálne potreby rezortu v oblasti krízového riadenia s potenciálom kolegov, ktorí mali záujem podieľať sa na tejto jedinečnej výzve. Mimoriadne rýchla súhlasná reakcia vedenia premenila víziu na realitu a k tímu skúsených krízových manažérov sa okrem právnika pridali aj teritorialisti, analytici, odborníčka na konzulárnu agendu, manažérka, či expertka na bezpečnosť. Zatiaľ čo čiastočne nariadená práca z domu vyprázdnila chodby ministerstva, Repatriačný tím si v prázdnom open space vytvoril „centrálu", z ktorej koordinoval najväčšiu logistickú operáciu v podmienkach rezortu za celú jeho históriu – repatriáciu niekoľko tisíc občanov z viac ako sto krajín sveta.

Pravidlá hry boli úplne odlišné než tie, na ktoré sme boli v štandardných podmienkach zvyknutí. Podklady – v momente, keď boli dokončené – už boli často neaktuálne. Všetky pokyny obsahovali urgencie typu: podľa možností čo najskôr (asap), operatívne, prosím obratom. Hierarchia či zdvorilostné frázy išli bokom. Na prípravu a plánovanie nebol priestor. Okrem vysokej priority úloh neexistovala žiadna iná. Čas odrazu plynul rýchlejšie, než obvykle.

TEST DIPLOMATICKÝCH ZRUČNOSTÍ

Aj napriek tomu nie je stres či nepredvídateľnosť situácie to, čo s odstupom času rezonuje v mojej mysli. Mohlo by sa zdať, že pri takých vysokých počtoch záujemcov o bezpečný návrat domov bolo našou jedinou prioritou zvyšovať číslo úspešne repatriovaných a znižovať číslo čakateľov na repatriáciu. Našu prácu však sprevádzali emócie, ľudské príbehy a neraz ťažké životné okolnosti, ktoré sme s občanmi intenzívne prežívali. Inak to totiž nešlo. E-maily od zúfalých ľudí prichádzajúcich o prácu, telefonáty vystrašených rodičov, ktorých deti uviazli tisícky kilometrov od domova, úpenlivé prosby od rozdelených rodín, ktoré túžia byť v neľahkých časoch spolu. V telefóne som počul naozaj všetko – plač, hnev, krik, absolútnu rezignáciu, nadávky, zúfalosť, vďaku, úľavu, dojatie. Priznávam, táto časť práce bola pre mňa najnáročnejšia. A najsilnejšia.

Posúvanie hraníc našej komfortnej zóny bolo na dennom poriadku. Táto príležitosť nám však vytvorila nevídaný a jedinečný priestor pre otestovanie diplomatických zručností a nástrojov. Z prvej ruky sme mali možnosť pochopiť význam reciprocity v praxi. Vďaka správnym rozhodnutiam vedenia a rezortného krízového štábu, ako aj šikovnosti členov Repatriačného tímu pri presadzovaní záujmov našich občanov, sme dostali domov významný počet Slovákov s pomocou iných krajín. Na oplátku sme prispeli my našimi kapacitami, za čo bolo Slovensko opakovane vyzdvihnuté ako prikladná krajina v oblasti európskej solidarity. S viacerými krajinami sme zorganizovali spoločné repatriačné operácie, ktoré znamenali nielen výraznú nákladovú úsporu, ale predovšetkým potvrdili naše kvalitné partnerstvá.

DESAŤNÁSOBNÝ NÁRAST KONZULÁRNEJ POMOCI

Výraznou motiváciou pri našej práci bol aj profesionálny prístup väčšiny kolegov a kolegýň v našich úradoch v zahraničí, ktorí odhodlane a s obrovskou zodpovednosťou na svojich pleciach stáli pri slovenských občanoch v núdzi a poskytli im profesionálnu konzulárnu asistenciu. Pre porovnanie, zatiaľ čo od 1. februára 2019 do 30. júna 2019 poskytli veľvyslanectvá SR a generálne konzuláty SR konzulárnu pomoc občanom SR v 2388 prípadoch, v roku 2020 za rovnaké obdobie stúpol počet prípadov konzulárnej pomoci viac ako desaťnásobne – 29 543 prípadov!

Pandémia COVID-19 nás možno prekvapila svojou intenzitou, v podmienkach rezortu diplomacie však ukázala, ako rýchlo a efektívne sa dokážeme zmobilizovať a včas a adekvátne zareagovať. Úprimne si vážim prejavenú dôveru, s ktorou som dostal príležitosť byť súčasťou Repatriačného tímu. Okrem toho všetkého, čo som sa naučil, som však pochopil to najdôležitejšie – niet väčšej motivácie a profesionálnej satisfakcie, ako keď nám práca dáva zmysel a robí radosť. Vtedy totiž človek objavil svoje pravé poslanie.

Patrik Turošík

• Zľava: Vladimír Fraňo, riaditeľ Odboru krízového manažmentu s členmi repatriačného tímu a autormi článkov Alexandrou Janečkovou a Patrikom Turošíkom. Foto: Archív.

Našu prácu však sprevádzali emócie, ľudské príbehy a neraz ťažké životné okolnosti, ktoré sme s občanmi intenzívne prežívali. V telefóne som počul naozaj všetko – plač, hnev, krik, absolútnu rezignáciu, nadávky, zúfalosť, vďaku, úľavu, dojatie. Priznávam, táto časť práce bola pre mňa najnáročnejšia. A najsilnejšia.

Pandémia COVID-19 nás možno prekvapila svojou intenzitou, v podmienkach rezortu diplomacie však ukázala, ako rýchlo a efektívne sa dokážeme zmobilizovať a včas a adekvátne zareagovať.

Domov sme dostali tisíce občanov

Je naozaj ťažké opísať tempo, tlak a dynamiku prostredia, v akom sme fungovali. Účasť v tomto projekte sme vnímali ako poslanie a morálnu povinnosť, pričom sme si vzájomne pomáhali riešiť úlohy, vyžadujúce vytvorenie dovtedy nejestvujúcich postupov.

Repatriácia a pomoc občanom počas pandémie COVID-19 sa stala na takmer tri mesiace veľkou súčasťou našich životov. Do výzvy pod názvom Repatriačný tím sme vstupovali s rešpektom a veľkým odhodlaním pomôcť v čase pandémie, ktorá konfrontovala našu spoločnosť s doteraz nepoznanou situáciou a bezprecedentne preverila reakcieschopnosť štátnych inštitúcií a efektivitu medzirezortnej spolupráce. Je naozaj ťažké opísať tempo, tlak a dynamiku prostredia, v akom sme fungovali. Účasť v tomto projekte sme vnímali ako poslanie a morálnu povinnosť, pričom sme si vzájomne pomáhali riešiť úlohy, vyžadujúce vytvorenie dovtedy nejestvujúcich postupov.

Repatriačný tím, zložený z deviatich diplomatov, pod vedením riaditeľa Odboru krízového manažmentu Vladimíra Fraňa, zabezpečoval v mesiacoch marec až jún 2020 široké spektrum úloh. Tak ako sa vyvíjal proces repatriácií a prístup k nim v rámci nášho rezortu, vývojom prešlo aj MV SR a MO SR, čo reflektovalo našu vzájomnú spoluprácu a dynamiku plánovania repatriácií. V súčinnosti so zastupiteľskými úradmi SR (ZÚ SR), zahraničnými veľvyslanectvami a Európskou službou pre vonkajšiu činnosť (ESVČ), sme za krátke obdobie dokázali vytvoriť medzinárodný systém a komunikačnú platformu rýchlej a flexibilnej výmeny informácií a zároveň efektívneho plánovania a využívania repatriačných kapacít. Prístup, odhodlanie a nasadenie, ktoré sme do práce vložili v tomto bezprecedentnom a náročnom období, nám dal veľa po profesionálnej, ako aj ľudskej stránke a posunul naše hranice.

ZÁKLADOM BOLA EFEKTÍVNA SPOLUPRÁCA

V tíme som pôsobila ako koordinátor spolupráce s EÚ a organizátor repatriačných letov SR, uskutočňovaných s Ministerstvom vnútra SR a Ministerstvom obrany SR. Medzi moju pracovnú náplň patrilo aj strategické určovanie repatriácií, zastupovanie nášho rezortu a SR na pravidelných videokonferenciách s európskymi partnermi, proaktívne presadzovanie záujmov SR spojených s návratom občanov do vlasti, zdieľanie a vyhodnocovanie informácií pre využívanie repatriačných kapacít a koordinovaného postupu EÚ v návratoch z tretích krajín, aktivácia mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany (UCPM), pravidelná a úzka komunikácia s ESVČ.

Spoluprácu a komunikáciu s EÚ môžem hodnotiť ako veľmi dynamickú a výrazne efektívnu, s mnohými pozitívnymi výsledkami, predovšetkým pri návratoch občanov z krajín, v ktorých Slovenská republika nemá vlastné zastúpenie. V tomto kontexte by som rada ozrejmila, že umiestnenie slovenských občanov na letoch iných členských štátov EÚ nebolo, ako by sa mohlo zdať, samozrejmosťou a výsledkom „nečinnosti" Slovenskej republiky. Išlo o výsledok pôsobenia diplomacie, priateľských bilaterálnych vzťahov a intenzívnej recipročnej spolupráce SR so zahraničnými partnermi a EÚ, ktorú sme so ZÚ SR dojednávali.

NÁROČNÉ OPERÁCIE POČAS LOCKDOWNU

Medzníkom v mojom pôsobení v Repatriačnom tíme, ale aj v rámci pôsobenia na ministerstve, bolo navrhnutie a realizácia obojsmerných repatriačných letov SR z mimoeurópskych destinácií, ako napríklad Libanon, Irak a Tunisko, ktoré sme spolufinancovali cez Mechanizmus UCPM. Išlo o logisticky a psychicky veľmi náročné operácie, ktoré sme dokázali vykonať v čase absolútneho lockdownu, počas ktorého z týchto krajín neexistovalo žiadne letecké spojenie. Významným bolo, že v prípade Iraku Slovensko vôbec po prvýkrát aktivovalo Mechanizmus UCPM a pomohlo v návrate domov desiatkam občanov 18 národností, kedy sa ani jeden členský štát EÚ k takémuto kroku neodvážil. Spomínané lety, predovšetkým z Bagdadu, za ktorého realizáciu tiež možno vďačiť mimoriadnej angažovanosti a odhodlanosti našich diplomatov zo ZÚ SR v Bejrúte, v medzinárodnom spoločenstve silno rezonovali. Toto gesto solidarity a spolupatričnosti, ktoré Slovensko preukázalo, na medzinárodnej úrovni potvrdilo a posilnilo našu pozíciu zodpovedného partnera. Mimoriadne ma potešilo, že naše spoločné úsilie bolo ocenené aj na pôde Európskej komisie, kde bolo Slovensko za správne využitie UCPM vyzdvihnuté ako príklad hodný nasledovania.

DIPLOMACIA VPLÝVALA NA ŽIVOTY ĽUDÍ

Pri plánovaní repatriačných autobusov a letov sme brali do úvahy mnoho kľúčových faktorov. Jedným z nich bola práve existencia a využiteľnosť komerčnej dopravy. V spolupráci so ZÚ SR, MV SR a MO SR sme pomohli viac ako 6500 občanom v návrate domov. Zároveň sme stovkám občanov poskytli pomoc poradenstvom, podaním relevantných informácií a usmernení v čase, kedy sa ľudia ťažko orientovali v záplave informácií. Počas troch mesiacov sme zorganizovali a vyslali takmer 190 repatriačných autobusov a 30 letov nielen z euroatlantického priestoru, ale aj z tretích krajín, v ktorých sa epidemiologická situácia kriticky menila. Verím, že sme svojim zanieteným angažovaním a reakcieschopnosťou významne pomohli prehĺbiť dôveru občanov v náš rezort, štátne inštitúcie všeobecne a zvýšiť informovanosť verejnosti.

Vďaka reálnym skúsenostiam z procesu repatriácie som mohla v mojom okolí zvýšiť povedomie o pôsobení nášho rezortu počas pandémie COVID-19 a dokázať tak, že diplomacia je naozaj o nás a pre nás ľudí, a nie je to čosi abstraktné, odohrávajúce sa za zatvorenými dverami na vysokej politickej úrovni, ale že diplomacia a zahraničná politika má pozitívne výsledky a vplyv na život bežných občanov.

Som veľmi hrdá na to, aké zmysluplné výsledky pre spoločnosť náš Repatriačný tím dosiahol a ako sme posilnili pozitívny obraz nášho rezortu v očiach verejnosti. Účasť v tíme a spoločné výsledky, ku ktorých dosiahnutiu som mohla aktívne prispievať, sú nezabudnuteľnou skúsenosťou a zároveň veľkou motiváciou. Nepredpokladám, že v mojom živote a kariére zažijem porovnateľnú skúsenosť s takým dynamickým, jedinečným a významným projektom ako boli repatriácie, v rámci ktorých sme v úzkej spolupráci s našimi zastupiteľskými úradmi, rezortmi SR a európskymi inštitúciami dokázali zorganizovať a uskutočniť evakuáciu niekoľkých tisíc našich občanov zo všetkých kontinentov sveta.

Alexandra Janečková

• Autorka článku počas prípravy letu do Bejrútu, Libanon, 1. mája 2020. Foto: Archív.

Slovensko pomáha aj v čase pandémie

Kríza prebudila na Slovensku množstvo kreativity, nezištnosti a ľudskosti. Doteraz sme poskytli pomoc na podporu boja proti šíreniu COVID-19 vo svete v celkovej výške takmer 11 miliónov eur, ktorá smerovala do 21 krajín.

V priebehu posledných mesiacov sa pandémia nového koronavírusu rozšírila do každého kúta sveta, podľa oficiálnych štatistík nakazila vyše 25 miliónov ľudí a vyžiadala si viac ako 850-tisíc ľudských životov. Spôsobila rozsiahle hospodárske škody, z ktorých sa viaceré krajiny budú dlhé roky spamätávať. Táto kríza ukázala, že žijeme v prepojenom svete a problémy takéhoto charakteru a rozsahu si vyžadujú koordinované kroky a komplexné riešenia.

Pandémiu nového koronavírusu sme vnímali a vnímame aj mimo našich hraníc, v širšom kontexte, prejavením potrebnej solidarity a poskytnutím potrebnej a efektívnej pomoci. Napriek plnému vyťaženiu s koordináciou spoločnej reakcie EÚ na ochorenie COVID-19 a repatriáciou tisícov slovenských občanov zo zahraničia späť do vlasti, sa náš rezort zahraničia veľmi aktívne zapojil do globálnej reakcie proti tejto pandémii.

SME SÚČASŤOU SPOLOČNÝCH RIEŠENÍ

Naša krajina v týchto ťažkých časoch jednoznačne podporila efektívne multilaterálne riešenia, vrátane posilnenia postavenia Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) a ďalších multilaterálnych inštitúcií. V počiatočnej fáze šírenia ochorenia COVID-19, najmä v Číne, SR zareagovala vo februári 2020 poskytnutím finančného príspevku na „Strategic Preparedness and Response Plan“ Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO).

Aby sme zabránili zdravotnej kríze v komunitách utečencov, poskytli sme finančné prostriedky Úradu Vysokého komisára OSN pre utečencov, Medzinárodnému červenému krížu so zameraním na Ukrajinu a Venezuelu, zvereneckému fondu OSN a Agentúre OSN pre pomoc palestínskym utečencom.

SME SÚČASŤOU SPOLOČNEJ REAKCIE EÚ

Za kľúčovú sme považovali a považujeme koordinovanú spoluprácu v rámci Európskej únie. Slovensko od úplného začiatku aktívne podporilo globálnu odpoveď EÚ v boji proti novému koronavírusu a zapojilo sa do kreovania iniciatívy „Team Europe“. EÚ spolu s jej členskými štátmi doteraz zmobilizovala takmer 36 mld. eur. SR sa spoločne s ostatnými krajinami V4 zaviazala finančne podporiť snahy Európskej komisie mobilizovať zdroje na zabezpečenie univerzálneho prístupu k cenovo dostupnej vakcíne proti novému koronavírusu, jeho liečbe a testovaniu vo svete vo výške 3 miliónov eur.

Pri samotnej realizácii tohto záväzku našou snahou bude, aby tieto prostriedky boli využité predovšetkým v prospech inovatívnych riešení z regiónu V4. V rámci príspevku V4, poskytnutého do Zvereneckého fondu EÚ pre Afriku na druhú fázu projektu Integrovaného riadenia hraníc a migrácie v Líbyi, bolo 20 mil. eur (z celkovej sumy 35 mil. eur) presmerovaných na aktivity v boji proti COVID-19. EÚ tak pomocou príspevku krajín V4 výrazne pomohla krajine, ktorá naďalej čelí migračným tlakom a zároveň musí riešiť ťažkú situáciu s COVID-19.

KTO RÝCHLO DÁVA, DVAKRÁT DÁVA

Najdôležitejšou, najadresnejšou a najviditeľnejšou časťou našej pomoci bola bezpochyby naša bilaterálna humanitárna pomoc. V prvom rade sme preukázali solidaritu voči našim partnerom v rámci EÚ. V apríli sme promptne poskytli materiálnu humanitárnu pomoc Taliansku, ktoré bolo najviac zasiahnuté pandémiou v rámci EÚ. Taktiež sme pomohli Chorvátsku, ktoré bolo navyše postihnuté v tomto ťažkom období aj zemetrasením.

Za kľúčovú sme považovali a považujeme koordinovanú spoluprácu v rámci Európskej únie.

• Odovzdávanie materiálnej humanitárnej pomoci Taliansku na letisku v Bratislave. Zľava: generálna riaditeľka SMOP MZVEZ SR Karla Wursterová, minister Ivan Korčok a mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec Talianska v SR Gabriele Meucii. Foto: MZVEZ SR.

• Diagnostické testy na COVID-19 od firmy MultiplexDX boli poskytnuté Keni. Foto: Kristína Spišáková.

Slovensko poskytlo pomoc na podporu boja proti šíreniu COVID-19 vo svete v celkovej výške 10,795 mil. eur, ktorá smerovala do 21 krajín.

• Slovenská pomoc priletela 27. júla 2020 do Kene. Foto: archív ZÚ Nairobi.

Od mája sme podávali pomocnú ruku nášmu susedovi a strategickému partnerovi Ukrajine vo viacerých fázach, na základe konkrétnych požiadaviek ukrajinskej administratívy. Promptná pomoc smerovala do rôznych regiónov. Do Záporožskej oblasti Ukrajiny sme poslali zdravotnícky a humanitárny materiál, na líniu kontaktu na východe Ukrajiny tri vozidlá záchrannej zdravotnej služby (sanitky) a formou malých finančných príspevkov sme podporili miestne nemocnice v Zakarpatsku. Po ničivých záplavách na západnej Ukrajine sme poskytli materiálnu humanitárnu pomoc. Išlo o regióny, ktoré boli a sú najviac zasiahnuté COVID-19.

Okrem materiálnej humanitárnej pomoci boli z prostriedkov SlovakAid poskytnuté finančné príspevky na nákup vybavenia a zdravotníckeho materiálu pre nemocnice v krajinách západného Balkánu a Východného partnerstva.

DIPLOMACIA RIEŠILA PROBLÉMY NA MIESTE

Rezort diplomacie promptne a flexibilne reagoval na situáciu s pandémiou v partnerských krajinách SlovakAid a preorientoval časť programov rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci na aktivity, zamerané na boj proti COVID-19. Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS) vyhlásila dve špeciálne humanitárne výzvy, v rámci ktorých boli podporené projekty v Gruzínsku, Srbsku, Keni, Etiópii a na Ukrajine. So zapojením zastupiteľských úradov SR v rozvojových krajinách bolo tiež poskytnutých viac ako 40 mikrograntov na projekty miestnych subjektov, ktoré riešili nepriaznivú situáciu s pandémiou priamo na mieste.

SAMRS začiatkom roka 2020 vyhlásila 14 výziev na predkladanie projektov rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci. V rámci komunikácie s prijímateľmi dotácií bola dohodnutá úprava projektov tak, aby prispievali k boju s pandémiou, respektíve zmierňovaniu jej následkov. Aktivity súvisiace s COVID-19 zahŕňajú 21 projektov s celkovou alokáciou takmer 3,5 mil. eur. Ide o projekty v Libanone, Iraku, Južnom Sudáne, Etiópii, Keni, Rwande, Tanzánii, Ugande, Moldavsku, Ukrajine, Srbsku a Albánsku.

MNOHO KREATIVITY PRI HĽADANÍ RIEŠENÍ

Kríza prebudila na Slovensku množstvo kreativity, nezištnosti a ľudskosti, neraz u špičkových slovenských firiem s obrovským renomé. Ako príklady možno spomenúť diagnostické testy na COVID-19 od firmy MultiplexDX, ktoré boli poskytnuté Keni a majú byť využité na východnej Ukrajine, ale aj dočasné pľúcne ventilátory Q-Vent, vyvinuté tímom mladých slovenských vedcov z Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského, ktoré pomohli zachrániť ľudské životy v Brazílii.

Ak by sme hovorili v číslach, doteraz Slovensko poskytlo pomoc na podporu boja proti šíreniu COVID-19 vo svete v celkovej výške 10,795 mil. eur, ktorá smerovala do 21 krajín. Za týmito číslami sa však skrýva obrovský kus práce a nasadenie našich diplomatov a zastupiteľských úradov, intenzívna komunikácia s rôznymi aktérmi, vrátane neziskového sektora a súkromnej sféry a veľká dávka tvorivých schopností pri hľadaní efektívnych riešení. Oceniť musíme nasadenie a úzku spoluprácu Ministerstva vnútra SR, Ministerstva obrany SR a Ministerstva zdravotníctva SR s naším rezortom.

DÔLEŽITÉ JE ZOTAVENIE Z KRÍZY A OBNOVA

Ako každá kríza, aj pandémia nového koronavírusu zároveň slúži na to, aby sme sa zamysleli nad fungovaním poskytovania našej pomoci v krízových situáciách. Snahou nášho rezortu na základe nadobudnutých skúseností bude ďalej zefektívniť a zdokonaľovať procesy tak, aby sme v budúcnosti mohli byť ešte lepšie pripravení na nepredvídateľné situácie a dokázali čo najpromptnejšie a najefektívnejšie zareagovať. Slovensko v tejto súvislosti navrhlo napríklad vytvorenie osobitného krízového fondu V4.

Ako bolo povedané, za štatistikami prípadov nákazy a počtov úmrtí v dôsledku globálnej pandémie je veľké množstvo bolesti a utrpenia. Je to však aj príležitosť na posilnenie medzinárodnej spolupráce a solidarity na všetkých úrovniach, bez ktorých by svet nedokázal efektívne odpovedať na krízy takéhoto rozmeru. Čo je dôležité, svetové spoločenstvo sa zhoduje, že zo súčasnej naliehavej situácie sa musíme zotaviť spolu (Recover together). A čo je možno ešte dôležitejšie, keď budeme pracovať na obnove, potrebujeme to urobiť lepšie ako predtým (Building back better). Obnova musí brať ohľad na budúce generácie, zvyšovať klimatickú akciu zameranú na uhlíkovú neutralitu do roku 2050 a chrániť biodiverzitu.

Karla Wursterová

List z mesta Taipei

Taiwan je krásna ostrovná krajina, ale s divokou prírodou a mladým geologickým podložím, preto reálnym nebezpečenstvom je hrozba zemetrasení. Keď sme v polovici decembra 2019 na našom úrade v Taipei absolvovali rutinné zasadnutie bezpečnostnej komisie, vtipkovali sme, čo je potrebné po prírodnej katastrofe zabezpečiť. Z vlastných skúseností počas zemetrasení v Číne a Japonsku som neveriacich kolegov presviedčal, že esom v rukáve je toaletný papier a vaňa naplnená vodou (v tom druhom prípade to bol aj dozimeter). So smiechom sme sa rozišli. To sme ešte sme netušili, že na Silvestra sa na medzinárodnom letisku Taoyuan (Taipei) začne povinná kontrola všetkých pasažierov z čínskeho Wuhanu a na Nový rok Taiwan upozorní WHO, že nový vírus sa môže šíriť z človeka na človeka!

V Taipei ľudia v čase chrípkového obdobia bežne nosia rúška, aby nenakazili ostatných ľudí a chránili sa pred veľkomestským smogom. No od polovice januára, akoby šibnutím zázračného prútika, „kritická masa“ obyvateľstva mesta už nosila rúška – na uliciach, v budovách, na podujatiach, na vychádzkach, dokonca na horských chodníčkoch. Ktosi vysvetľoval, že ľudia majú v sebe zakódované nebezpečenstvo z čias SARS. A ako ste vtedy spoznali cudzinca, prípadne amerikanizovaného Ázijca na Taiwane? Rúško nenosil – vraj ho viac potrebujú chirurgovia na operačných sálach, ako mi vyčítavo vravela vo výťahu istá pani bez rúška z Kalifornie.

Presne 21. januára 2020 Taiwan potvrdil prvý prípad nákazy COVID-19. Rúška už niekoľko dní nebolo voľne nedostať. V Taipei zatvorili všetky školy. Do ktorejkoľvek budovy vás pustili iba s teplotou nižšou ako 37,5 a povinne ste si museli dezinfikovať ruky. Na Slovensku ľudia v tom istom čase žili akoby iný, krásny, normálny život – lyžovačky v talianskych Alpách, výlety na španielske pobrežie. Kto by uveril, že na tej istej planéte existujú aj pandémie, veď Ázia je ďaleko.

O necelý mesiac kedysi živé mesto zíva prázdnotou – Taiwan má prvú obeť na COVID-19. Vševediaci „západní“ turisti bez rúšok už na ostrov nemôžu. Ľudia dodržiavajú upozornenia, predpisy, nariadenia. Kto môže, ostáva doma. Pokora občanov, kvalifikovanosť odborníkov (minister zdravotníctva je epidemiológ, minister hospodárstva ekonóm) a možno aj geografická izolovanosť ostrova pomáhajú Taiwanu úspešne čeliť pandémii. No biznis beží stále na plné obrátky – firmy, továrne pracujú aj v časoch najväčších obáv. Prípadné nákazy sa riešia drasticky, ale výlučne lokálne (uzatvorením konkrétnej fabriky). Vyvážený prístup k riešeniu pandémie priniesol Taiwanu slabý, ale predsa len ekonomický rast 1,67 % HDP.

Začiatkom marca, keď sa Európa iba zoznamovala s pandémiou, taiwanský parlament schválil revitalizačný zákon a opäť sa otvorili všetky školy. Naďalej však platia prísne pravidlá a ich dodržiavanie je pre domácich ľudí samozrejmosťou. Rúška a dezinfekčné prostriedky sú stále na prídel – ale sú dostupné každému obyvateľovi krajiny. Veľké spoločnosti vyrábajú namiesto zvyčajných produktov dezinfekčné pomôcky, rúška a zdravotnícky materiál.

Postupne sa otvárajú reštaurácie, športoviská, turistické zariadenia. Až v apríli začala pani z Kalifornie nosiť vo výťahu rúško, keď sa situácia zhoršila v USA. Pripomenula mi vtip z čias socializmu, keď istý československý prezident nosieval dáždnik len vtedy, keď pršalo v Moskve. 1. apríla – a nie je to aprílový žart – prezidentka Tsai Ing-wen vyhlasuje schému medzinárodnej pomoci a my s radosťou oznamujeme domov, že Taiwan plánuje darovať Slovensku celkom 400-tisíc kusov rúšok a iného zdravotníckeho materiálu. Obdobné správy zasielajú z mesta Taipei všetky úrady štátov Európskej únie.

Začiatkom júna, keď je krajina už 56 dní bez lokálnej nákazy koronavírusom, ostrovný štát uvoľňuje obmedzenia, cez víkendy sa môžem opäť prechádzať na pobreží a cítiť tropické slnko. More je stále tiché – namiesto výletných lodí vidno len nákladné a tankery. V polovici júla však už Taiwan masívne podporuje vnútroštátne výletné plavby a leteckú premávku, pumpuje financie do ekonomiky, ale vonkajšie hranice neotvára. Táto situácia sa ani dodnes nezmenila, dominuje domáca turistika.

Keď si spomeniem na životný príbeh môjho starého otca, ktorý prežil dve svetové vojny, uvedomujem si, aký sme mali, najmenej dve generácie, bezproblémový život. Ale aj tak neverím, že starý, dobrý svet sa nám stráca pred očami. Učitelia, spočiatku nadšení systémom „home office“, opäť tvrdia, že niet nad staromódne vyučovanie so študentmi. Ani na firemných rokovaniach sa nedá všetko vybaviť cez skype či whatsapp. Možno koronavírus nám dočasne vyčistil smog nad údoliami, priniesol iné metódy práce, ale verím, že ľudský svet, aký sme poznali do Silvestra 2019, sa postupne vráti. Hoci priznávam, že keď som sa v rámci dovolenky chcel pracovne prihlásiť na istom odbore v ústredí, odpísali mi krásnou vetou: „Stretneme sa v lepších časoch!“

Martin Podstavek, vedúci Slovenského ekonomického a kultúrneho úradu na Taiwane

• V prístave Suao stále chýbajú turisti (pred 250 rokmi tu pristal Móric Beňovský). Foto: M.P

• Vyučovanie slovenčiny na Soochow University, jednej z najprestížnejších súkromných univerzít na Taiwane. Foto: M.P.

Ako EÚ tiahne do boja proti pandémii

Z pohľadu Slovenska je najdôležitejším opatrením, prijatým na európskej úrovni, možnosť okamžite využiť na boj s koronavírusom doteraz nevyčerpané štrukturálne fondy EÚ.

O tom, že EÚ opustila Taliansko a v rámci boja proti pandémii koronavírusu zlyhala, sa toho napísalo viac než dosť. Predsedníčka Európskej komisie Ursula von der Leyenová už v apríli na plenárnom zasadnutí Európskeho parlamentu priznala, že na začiatku sme ťažko skúšanému Taliansku nepodali pomocnú ruku a v mene Únie sa krajine ospravedlnila. Faktom však je, že pandémia ochorenia COVID-19 obrovských rozmerov nás zastihla nepripravených. Nielen EÚ a jej členské štáty, ale všetky krajiny na svete. Našťastie sme si rýchlo uvedomili, že zvíťaziť nad touto chorobou môžeme iba spoločnými silami. A na európskej úrovni sme rýchlo prijali opatrenia a urobili kroky nielen na pomoc najviac postihnutým členským štátom Únie, ale aj partnerom v našom bezprostrednom či širšom susedstve. Tu sú najdôležitejšie z nich.

OPATRENIA V OBLASTI ZDRAVOTNÍCTVA

Jednou z najdôležitejších úloh nielen na národnej úrovni, ale aj na úrovni EÚ, bolo spomaliť šírenie vírusu. S výnimkou nevyhnutných ciest Únia zatvorila svoje vonkajšie hranice, ale zároveň navrhla vytvorenie tzv. zelených jazdných pruhov, aby dôležitý tovar mohol v rámci celej EÚ prúdiť aj počas obmedzení na hraniciach. Historicky po prvýkrát sa na úrovni EÚ vytvorila strategická rezerva zdravotníckeho vybavenia v rámci systému rescEU. Členské krajiny Únie s nedostatkom vybavenia tak majú prístup k zásobám zdravotníckeho vybavenia EÚ, ako sú pľúcne ventilátory či ochranné rúška.

EÚ tiež v rámci programu Horizont 2020 financuje výskumné projekty na vývoj vakcíny a liekov proti ochoreniu COVID-19. Únia financuje aj malé a stredné podniky a start-upy, ktoré prinášajú inovatívne riešenia v oblasti boja proti ochoreniu prostredníctvom programu Akcelerátor Európskej rady pre inováciu (EIC). Navyše, 4. mája usporiadala EÚ v spolupráci s WHO a ďalšími globálnymi partnermi darcovskú konferenciu, s cieľom získať prostriedky na vývoj vakcín, liekov a diagnostiky koronavírusu. Doposiaľ darcovia prisľúbili podporiť iniciatívu celkovou sumou 15,9 miliardy eur.

EKONOMICKÉ OPATRENIA

Ekonomické opatrenia prijaté na európskej úrovni charakterizuje väčšia flexibilita. Flexibilita pri využívaní štrukturálnych fondov EÚ na boj proti pandémii koronavírusu. Flexibilita v oblasti štátnej pomoci v záujme podpory hospodárstva. Flexibilita pri dodržiavaní fiškálnych pravidiel s cieľom pomôcť krajinám pri podpore systémov zdravotnej starostlivosti a podpore podnikov pri udržaní zamestnanosti. Hlavným cieľom posilnenej flexibility je záchrana európskeho hospodárstva postihnutého krízou, ktorá má podľa najnovších prognóz väčší rozsah ako hospodárska kríza v roku 2008.

Z pohľadu Slovenska je najdôležitejším opatrením, prijatým na európskej úrovni, možnosť okamžite využiť na boj s koronavírusom doteraz nevyčerpané štrukturálne fondy EÚ. S týmto cieľom EÚ urýchlene prijala opatrenia na sprístupnenie finančných prostriedkov na pomoc pri riešení dopadov pandémie prostredníctvom dvoch investičných iniciatív. Dva balíky legislatívnych návrhov priniesli zmenu pravidiel pre využívanie štrukturálnych a investičných fondov EÚ, rozšírili rozsah pôsobnosti Fondu solidarity EÚ a poskytli členským štátom nebývalú flexibilitu pri využívaní nevyužitých eurofondov v ich národných obálkach na boj s ochorením COVID-19.

Lídri EÚ ešte v apríli podporili vytvorenie troch európskych záchranných sietí na podporu zamestnancov, podnikov a politík, umožňujúcich obnovu európskeho hospodárstva v celkovom objeme 540 mld. eur, a to 240 mld. eur zo záchranného fondu eurozóny, 200 mld. eur na záruky za úvery prostredníctvom Európskej investičnej banky a 100 mld. eur na zvýhodnené úvery pre členské štáty Únie v rámci nového dočasného nástroja na zmiernenie rizík nezamestnanosti, tzv. nástroja SURE.

NÁSTROJ EÚ PRE BUDÚCE GENERÁCIE

Najdôležitejším nástrojom obnovy je doplnok k revidovanému návrhu viacročného finančného rozpočtu EÚ na roky 2021 – 2027 v celkovom objeme 750 mld. eur, ktorý je známy ako Nástroj EÚ pre budúce generácie. Slovensko by v rámci tohto nástroja malo získať dodatočných 12,1 mld. eur v bežných cenách – 5,8 mld. eur vo forme grantov a 6,3 mld. eur formou úverov. Budeme ich môcť použiť na realizáciu reforiem v oblasti životného prostredia, digitalizácie, zdravotníctva, školstva, ako aj v iných oblastiach, kľúčových pre podporu ďalšieho rozvoja našej krajiny.

V oblasti makroekonomických opatrení Európska centrálna banka (ECB) rozhodla o mimoriadnom programe v objeme 750 mld. eur na nákup aktív – vládnych cenných papierov a firemných dlhopisov, v úsilí pomôcť ekonomike zvládnuť tlak, spôsobený šírením nového koronavírusu. Nový program bude dočasný a ECB ho ukončí po tom, ako usúdi, že krízová fáza v dôsledku COVID-19 už pominula.

Okrem toho ECB zaviedla súbor opatrení menovej politiky a bankového dohľadu, s cieľom zmierniť dosah pandémie na hospodárstvo eurozóny a v záujme podpory všetkých občanov Európy udržiava kľúčové úrokové sadzby na nízkej úrovni, vďaka čomu si jednotlivci aj podniky môžu jednoduchšie požičať prostriedky. Ďalej zvýšila objem peňazí, ktoré si banky môžu od nej požičať a zmiernila požiadavky na objem prostriedkov, ktoré musia mať banky v zásobe ako rezervu na horšie časy.

OPATRENIA NA HRANICIACH

Opatrenia na hraniciach významne prispeli k obmedzeniu šírenia vírusu. Na druhej strane však spôsobili problémy mnohým občanom Únie, ktorí uviazli na rôznych miestach vo svete. Vďaka repatriačným aktivitám, koordinovaným s podporou EÚ, sa domov dostalo takmer 600 000 občanov.

Po koordinovaných opatreniach pri zavádzaní obmedzení na vonkajších hraniciach EÚ, Európska komisia v máji predložila usmernenia a odporúčania pre ich postupné rušenie a pre oživenie cestovného ruchu a v júni spustila webovú platformu Re-open EU na podporu bezpečného obnovenia voľného pohybu a cestovného ruchu v Európe. Platforma poskytuje občanom informácie v reálnom čase o hraniciach, dostupných dopravných prostriedkoch, cestovných obmedzeniach, opatreniach v oblasti verejného zdravia a bezpečnosti v jednotlivých členských štátoch, ako sú napríklad obmedzenie fyzického kontaktu alebo nosenie rúšok, ako aj ďalšie užitočné informácie o ponukách cestovného ruchu v EÚ.

GLOBÁLNE OPATRENIA

Kríza, ktorú spôsobilo ochorenie COVID-19, má globálny rozmer a preto si vyžaduje globálne riešenia. EÚ v boji proti pandémii podporila a naďalej plánuje podporovať aj partnerské a tretie krajiny, ktoré sa v dôsledku nedostatočne rozvinutých systémov zdravotníctva alebo iných okolností nedokážu s pandémiou efektívne vysporiadať bez vonkajšej pomoci. Pomoc EÚ je zameraná na najviac postihnuté krajiny v Afrike, na krajiny v bezprostrednom susedstve EÚ, krajiny Východného partnerstva, západného Balkánu, Blízkeho východu, ako aj niektoré časti Ázie, Latinskej Ameriky a Karibiku a je zacielená na najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva.

BOJ PROTI ŠÍRENIU DEZINFORMÁCIÍ

O boji s dezinformáciami sa hovorí najmä v súvislosti s voľbami a ich ovplyvňovaním. Dezinformácie alebo neoverené informácie sú však vážnym problémom, ktorý sa týka aj iných oblastí. Rovnako ako pandémia ochorenia COVID-19, aj dezinformácie možno považovať za globálny problém, ktorý sa netýka iba EÚ. Svetová zdravotnícka organizácia nazvala dezinformácie o šírení ochorenia COVID-19 „infodémiou".

Európska komisia preto spustila webovú stránku so zoznamom faktov, s cieľom upozorniť na nepravdivé mýty o pandémii koronavírusu. V rámci úsilia, zameraného na podporu dôveryhodných zdrojov, upozorňovanie na falošné správy a odstraňovanie nezákonného obsahu, Európska komisia spolupracuje aj s platformami sociálnych sietí, ktoré už zaviedli opatrenia na odstránenie škodlivého obsahu zo sociálnych sietí.

O tom, že EÚ mohla urobiť viac, zrejme ešte budeme počuť. Isté však je, že opatrenia, ktoré prijala, boli osožné a priniesli prospech nielen občanom EÚ.

Gabriela Sabelová

Slovensko by v rámci tohto nástroja malo získať dodatočných 12,1 mld. eur v bežných cenách – 5,8 mld. eur vo forme grantov a 6,3 mld. eur formou úverov. Budeme ich môcť použiť na realizáciu reforiem v oblasti životného prostredia, digitalizácie, zdravotníctva, školstva, ako aj v iných oblastiach.

- Ursula von der Leyenová na tlačovej konferencii o reakcii EÚ na iniciatívu COVID-19. Foto: Jennifer Jacquemart, EC – Audiovisual Service.

- Európska komisia zabezpečuje prístup občanov EÚ k Remdesiviru pri liečbe COVID-19. Foto: Seoirse O'Mahony, EC – Audiovisual Service.

Naliehavosť OBSE v post-COVID ére

COVID-19 priniesol svetu státisíce obetí a globálny ekonomický prepad. Koniec pandémie zostáva v nedohľadne, mnohé regióny to najhoršie len očakávajú. Opatrenia, prijaté v jej kontexte, sa už prejavujú v štrukturálnej sociálnej, politickej i bezpečnostnej nestabilite.

Vyostruje sa súperenie veľmocí – o získanie prevahy a výhod v politickej, vojenskej, bezpečnostnej, technologickej a ďalších oblastiach. Narástla vzájomná nedôvera. U mnohých štátov silnie tendencia unilaterálne presadzovať svoje vlastné bezpečnostné, ekonomické a ďalšie záujmy na úkor iných. „Nový normál“ už rozhodne nebude vyzerať tak, ako pred krízou. Čo však treba hodnotiť pozitívne, na konci dňa sa preukázalo, že pandémia a úspešný boj s ňou si vyžaduje globálne riešenia a spájanie síl – jednostranné, národné riešenia majú v čase krízy opodstatnenie len dočasne.

ZLEPŠIŤ PRIPRAVENOSŤ NA GLOBÁLNE FENOMÉNY

Akú úlohu môže v tomto kontexte zohrávať Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe? Práve tu vie OBSE s kooperatívnym a komplexným prístupom k bezpečnosti, permanentným politickým dialógom, flexibilitou jej inštitúcií a inštrumentmi zohrávať unikátnu úlohu. Je najväčšou regionálnou organizáciou v globálnom meradle – od Vancouveru po Vladivostok, s populáciou 1,5 mld. občanov. Vznikla v čase studenej vojny, aby zabránila ostrému vojnovému konfliktu medzi Varšavskou zmluvou a Severoatlantickou alianciou a nepochybne napomohla aj celospoločenským zmenám v roku 1989.

Potenciál OBSE nebol však dosiaľ dostatočne využitý aj v dôsledku vracajúcej sa – a ďalej sa prehlbujúcej – bipolarity v pohľade na európsku bezpečnostnú architektúru. Avšak v duchu výroku Alberta Einsteina „kríza je to najlepšie požehnanie, ktoré sa môže stať ľuďom a krajinám, pretože kríza prináša pokrok“, pristúpme k aktuálnej situácii pozitívne – nepotrebujeme nový svetový poriadok, skôr využime moment na jeho vylepšenie v oblastiach, kde to je evidentne nevyhnutné.

Slovensko bude na týchto procesoch naďalej aktívne participovať. Už dlhší čas sa diskutuje o reforme organizácie, ktorá musí byť postavená na obnovení dialógu a dôvery a rešpektovaní princípu kooperatívnej bezpečnosti. Nevyhnutnosťou je dôraznejšie presadzovanie dodržiavania dohodnutých záväzkov, tesnejšie prepojenie priorít predsedníctiev, a vôbec, zviditeľnenie činnosti OBSE a priblíženie jej výstupov občanom a verejnosti. Výsledkom bude lepšia pripravenosť OBSE na globálne fenomény – vrátane pandémií, či klimatických zmien. Aktivity a kapacity OBSE je potrebné synergicky prepájať s ďalšími medzinárodnými aktérmi (zvlášť EÚ a OSN), kde sme dosiahli výrazný posun práve počas minuloročného slovenského predsedníctva OBSE.

OBSE MÔŽE VŠADE ZOHRÁVAŤ UNIKÁTNU ÚLOHU

Zostane OBSE naďalej relevantným regionálnym bezpečnostným hráčom v post-pandemickej ére? Mnohým sa OBSE spája s komplikovaným prijímaním rozhodnutí – najmä s princípom konsenzu (o ničom sa nehlasuje, musia súhlasiť všetci) ako reliktom z čias studenej vojny, toto však v konečnom dôsledku vytvára rámec permanentného dialógu – čo je kritické najmä v krízových situáciách. Rovnako zostáva jedinou bezpečnostnou organizáciou, kde v rámci rôznych rokovacích formátov a na dennej báze rokujú za jedným stolom USA, Ruská federácia a ďalšie krajiny postsovietskeho priestoru, členské štáty EÚ a ďalší. Štruktúrovane diskutujú o bezpečnostných otázkach v Európe – o politicko-vojenskej dimenzii, ekonomickej spolupráci, ľudských právach, slobode médií, hybridných hrozbách, ale aj zamrznutých konfliktoch a aktuálnych rizikách.

OBSE disponuje unikátnymi inštitúciami, ako Úrad pre demokratické inštitúcie a ľudské práva (ODIHR) – v globálnom meradle entita s najsilnejšou expertízou na pozorovanie demokratickosti volieb, Vysoký

komisár pre otázky národnostných menšín (HCNM) – ktorého úlohou je identifikovať a hľadať včasné riešenia etnických napätí a predstaviteľ pre slobodu médií (RFoM), dozerajúci aj na bezpečnosť novinárov. Tzv. Štruktúrovaný dialóg prispieva k znižovaniu napätia, okrem iného kontrolou zbrojenia, napomáha tiež predchádzať zlej interpretácii úmyslu a rozsahu vojenských cvičení a prípadných nehôd.

DÔLEŽITÉ JE HĽADAŤ A NACHÁDZAŤ KONSENZUS

Aké negatívne trendy možno v súčasnosti zaznamenať v OBSE? Všeobecne panuje zhoda, že do veľkej miery jej úspech stojí a padá na vzájomných vzťahoch a interakciách medzi veľmocami. Rokovania medzi účastníckymi štátmi sa čoraz viac menia na jednosmernú výmenu naratívov. Citujúc jednu z najskúsenejších osobností OBSE – jej bývalého generálneho tajomníka a vysokého komisára pre národnostné menšiny Lamberta Zanniera – „minulosťou sú časy, kedy delegácie na pôde OBSE diskutovali spontánne, bez vopred napísaných prejavov".

O prehlbovaní nedôvery v OBSE priestore svedčí aj júlová neschopnosť nájsť konsenzus medzi účastníckymi štátmi na jej (novom) vedení. Je nereálne očakávať, že sa východisko nájde ešte do konania decembrovej Ministerskej rady OBSE v Tirane napriek extenzívnemu úsiliu albánskeho predsedníctva. Najmä v čase pandémie možno takéto správanie označiť prinajmenšom za nezodpovedné. Hlavne mandáty RFoM a HCNM, nadviazané na konkrétnych menovaných predstaviteľov, fakticky zostávajú nefunkčnými. Čo je však dôležité, OBSE zostáva nenahraditeľnou platformou na vytváranie a udržiavanie dialógu na neformálnej úrovni.

V ČASOCH „OBRACANIA KAŽDÉHO CENTU"

Aký dosah má práca OBSE na vývoj v teréne? Komparatívnou výhodou OBSE je sieť 16 poľných misií v krajinách bývalej Juhoslávie a ZSSR, ktoré poskytujú medzinárodnému spoločenstvu reálny prehľad o vývoji krajín v tranzícii a umožňujú prispievať k demokratizačným procesom podporou realizácie špecifických mimorozpočtových projektov.

V období hospodárskej recesie štáty budú „obracať každý cent". Rovnako, pre multilateralizmus je typická proliferácia inštitúcií. Bude v týchto podmienkach financovanie OBSE udržateľné? OBSE je napriek extenzívnym aktivitám v teréne nesporne najlacnejšou medzinárodnou organizáciou s ročným rozpočtom vo výške cca 140 mil. eur, pričom SR do neho ročne prispieva 383 tis. eur.

Jedným z dôležitých výstupov slovenského predsedníctva OBSE je aj systémový návrh riešenia príspevkových škál organizácie. Ide o dlhodobo neriešený – prednostne politický problém, ktorý ma zásadný dopad na celkové fungovanie OBSE. Práve naše predsedníctvo OBSE prakticky po 12 rokoch neúspešných rokovaní položilo na rokovací stôl návrh, ktorý je možným dlhodobým kompromisným riešením a má podporu prakticky všetkých účastníckych štátov. Náš návrh v plnom rozsahu prevzalo aktuálne albánske predsedníctvo a je naďalej predmetom rokovaní.

SLOVENSKO JE V OBSE VYSOKO REŠPEKTOVANÉ

Význam OBSE vzrástol najmä po prepuknutí konfliktu na Ukrajine. Ako OBSE prispieva k jeho vyriešeniu? Prím OBSE zohráva už od roku 2014 – predovšetkým prostredníctvom Osobitnej pozorovacej misie (SMM), v rámci ktorej pôsobí aj 12 slovenských monitorov. Podpisom Minských dohôd bola SMM poverená napomáhaním pri ich uskutočňovaní, vrátane monitorovania dodržiavania príméria, odsunu ťažkej techniky a realizácie ďalších ustanovení z Minských dohôd.

Aktuálne pôsobí v SMM 1400 osôb. Výnimočnosť SMM spočíva v tom, že ako civilná a neozbrojená misia pôsobí pre prevenciu ďalšej eskalácie konfliktu v oblasti, kde je rozmiestnených cca 80 000 vojakov/ozbrojencov a vysoký počet ťažkej vojenskej techniky. OBSE však nie je súčasťou politického riešenia ukrajinskej krízy, to je parketa tzv. Normandského formátu – Nemecka, Francúzska, Ukrajiny a Ruska. V Kyjeve pôsobí Úrad pre koordináciu projektov, ktorý podporuje národný dialóg a ďalšie projekty na prekonanie rozporov v rámci ukrajinskej spoločnosti.

Napokon, čo ponúka Slovensku členstvo v OBSE? Poskytuje nám jedinečný multilaterálny zahraničnopolitický nástroj na presadzovanie našich zahraničnopolitických cieľov a priorít a angažovanie sa v teritóriách nášho strategického záujmu. Slovensko je aj v dôsledku úspešného predsedníctva v OBSE v minulom roku vysoko rešpektovaným účastníckym štátom OBSE. Naďalej budeme venovať maximálnu pozornosť kľúčovej aktivite OBSE, ktorou zostáva kríza u nášho bezprostredného východného suseda – na Ukrajine, podporujúc jej stabilitu, prosperitu s euroatlantickou perspektívou.

Radomír Boháč, veľvyslanec a stály predstaviteľ SR pri OBSE

• Str. 18: Odovzdanie osobných ochranných prostriedkov regionálnej zdravotníckej správe autonómnej oblasti Gorno-Badahšan v Tadžikistane, mesto Khorog, 25. júla 2020. Foto: OBSE.

• Hore: Ministerské zasadnutie OBSE 5. – 6. decembra 2019 v Bratislave. Na snímke zľava: úradujúci predseda OBSE a bývalý minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Miroslav Lajčák, predseda Stálej rady OBSE počas slovenského predsedníctva v OBSE Radomír Boháč a predseda vlády a minister zahraničných vecí Albánska Edi Rama. Foto: Tomáš Bokor.

• Dole: Na návšteve Stanice Luhanska na Ukrajine počas slovenského predsedníctva v OBSE. Foto: Tomáš Bokor.

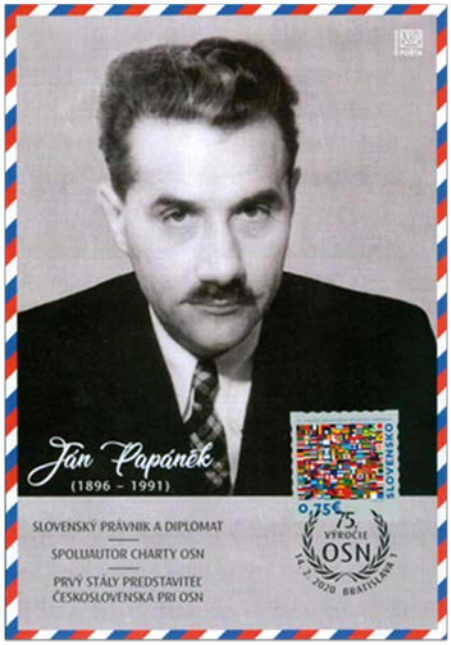

UN75
2020 A POTOM

75 rokov je bezpochyby úctyhodný vek. Navyše, ak sa sedem a pol dekády existencie Organizácie Spojených národov (OSN) rozmení na tisíce iniciatív, misií, dohôd či aktivít, ktoré spravili svet lepším miestom pre život, tak je dôvod na oslavu nespochybniteľný.

Slovensko bolo, ešte ako súčasť Československa, zanieteným partnerom organizácie od jej prvopočiatku. Slovenský diplomat Ján Papánek bol jedným z tých, ktorí pred 75 rokmi v San Franciscu stáli pri zrode základného dokumentu OSN – Charty. Ako sa vyvíjala organizácia, tak sa menila a formovala aj naša pozícia v nej. Jána Papánka nasledovali desiatky úspešných slovenských diplomatov, ale aj vojakov a policajtov v misiách OSN, humanitárnych a rozvojových pracovníkov, vedcov, expertov, či dobrovoľníkov. Dnes je aj vďaka nim Slovensko spoľahlivým partnerom a vokálnym advokátom organizácie, ktorá vytvára základný rámec pre fungovanie medzinárodných vzťahov a pravidiel. Na nasledujúcich ôsmich stranách sme sa vám preto rozhodli ponúknuť slovenský pohľad na 75-ročného jubilanta.

Stál pri zrode záverečného textu Charty OSN

Pohyboval sa v spoločnosti, kde sa tvorili dejiny, ovplyvňovali osudy národov a štátov, kládli sa základy budúcnosti ľudstva po 2. svetovej vojne.

Na diplomatických parketách minulého storočia sa nepohybovalo veľa Slovákov. Na druhej strane vynikali medzi nimi tí, ktorí svojou prácou, nadšením a profesionálnou odbornosťou ovplyvňovali osudy národa a štátu. Do tejto nepočetnej slovenskej „diplomatickej elity" patrí aj JUDr. Ján Papánek. Ak sa pozrieme na jeho osud a diplomatickú kariéru zblízka, nachádzame u neho minimálne tri rozmery – boj za demokraciu proti totalitám (hnedej i červenej), boj za československú štátnosť a vnímanie osobnej slobody ako predpokladu pre naplnenie plnohodnotného života každého človeka.

BREZOVAN DIPLOMATOM MLADÉHO ŠTÁTU

Životná púť Jána Papánka (24. 10. 1896 – 30. 11. 1991) trvala takmer celé dvadsiate storočie. Pochádzal z Brezovej a jeho stredoškolské štúdiá v moravskom Jevíčku prerušila prvá svetová vojna a povinná služba v rakúsko-uhorskej armáde. V lete roku 1918 ho Milan R. Štefánik povolal do Ríma a poveril ho redigovaním slovenskej časti legionárskeho časopisu V boj! Po vojne dokončil stredoškolské štúdium a odišiel na Právnickú fakultu parížskej Sorbonny.

Do diplomatických služieb nového európskeho štátu – Československa, vstúpil na jeseň roku 1922. Mníchov ho zastihol počas jeho vyslania na konzuláte v Pittsburgu a po rozbití štátu v marci roku 1939 reagoval odmietavo na výzvy Berlína a konzulát Nemcom nevydal. Stal sa spolu s vyslancom Vladimírom S. Hurbanom lídrom československého zahraničného protifašistického odboja v Amerike.

V SAN FRANCISCU STÁL PRI ZRODE OSN

Na jar roku 1945 Ján Papánek vstúpil na svetovú diplomatickú scénu ako tajomník československej delegácie na konferencii v San Franciscu, kde sa rodila Organizácia Spojených národov. Ako jeden zo 14 členov Koordinačného výboru mal za úlohu zredigovať a usporiadať kompletný dokumentačný materiál novovzniknutej organizácie, ktorý mu predkladali technické výbory konferencie tak, aby nadobudol charakter právneho dokumentu. Takto sa zrodil záverečný text Charty OSN. Od leta roku 1946 zastupoval na pôde OSN Československo, od jesene roku 1947 už ako mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec. Navyše, v roku 1947 predsedal Hospodárskej a sociálnej rade.

Prišiel 25. február 1948. Už v tento prvý deň pražského komunistického prevratu podal Papánek u generálneho tajomníka OSN Trygve Lieho protest a obvinil ZSSR z účasti na tejto udalosti. Tri mesiace trvali rokovania v Bezpečnostnej rade (za Papánkovej účasti) či zriadiť výbor, ktorý prevrat v Československu vyšetrí. Nasledovalo sovietske veto a koniec Papánkovho protestu.

POMÁHAL ČS. UTEČENCOM Z ČIAS NESLOBODY

Po februári 1948 sa návrat diplomata Jána Papánka domov stal nemožným. Rovnaký osud postihol aj tisíce iných, ktorí utekali spoza železnej opony. Na pomoc týmto ľudom založil Americký fond pre československých utečencov (AFCR – American Fund for Czechoslovak Refugees), ktorého prezidentom bol takmer 40 rokov. Fond pomohol počas svojej existencie do roku 1990 okolo 150 000 utečencom a bol medzinárodne uznávanou charitatívnou organizáciou.

Pri Jánovi Papánkovi treba spomenúť ešte jeden rozmer, na ktorý sa vďaka jeho bohatej diplomatickej aktivite zabúdalo – ide o jeho vzťah k Štefánikovi a k rodisku. Práve v Štefánikovi videl symbol boja za slobodu a demokraciu. A nezaprel v sebe ani Brezovana, hrdého na Štefánika i na svoj rodný kraj, keď jeden zo svojich príhovorov zakončil slovami: „Až prídete na Slovensko, iste prídete aj na Bradlo pokloniť sa pri mohyle pamiatke veľkého Štefánika. Pocítite veľkosť chvíle i miesta, panujúceho nad celým krajom, kde bola jeho kolíska a kde odpočívajú i jeho telesné pozostatky."

PhDr. Slavomír Michálek, DrSc., Historický ústav SAV

• Pri príležitosti 75. výročia vzniku OSN vydala Slovenská pošta pamätný list Jána Papánka spolu s poštovou známkou. Autorom výtvarného návrhu známky je doc. Mgr. Marcel Benčík, ArtD.

Historické predsedníctvo Slovenska

UN75
2020 A POTOM

• Miroslav Lajčák, predseda 72. Valného zhromaždenia OSN, ukazuje našu štátnu vlajku slovenskému televíznemu štábu počas nakrúcania v sídle OSN v New Yorku. Foto: UN Photo/Kim Haughton, United Nations, New York.

Slovenská republika je aktívnym a viditeľným členom Organizácie Spojených národov nielen odo dňa svojho vstupu do OSN – 19. januára 1993, ale od prvých dní jej vzniku v roku 1945.

Záujmy Československa a neskôr Slovenskej republiky v OSN obhajovalo mnoho politicky, odborne a morálne vyspelých špičkových diplomatov. Viacerí v zlomových momentoch našej histórie preukázali odvahu aj srdce na pravom mieste. Či už to bol Ján Papánek, ktorý upozornil vtedajšieho generálneho tajomníka OSN Trygve Lieho na podivné okolnosti vývoja politickej situácie v Československu v roku 1948, alebo veľvyslanec Ján Mužík, ktorý v roku 1968, niekoľko hodín po okupácii vojskami Varšavskej zmluvy, žiadal Bezpečnostnú radu o ich okamžité stiahnutie.

PREDSEDNÍCKE KLADIVKO V NAŠICH RUKÁCH

Slovensko po vstupe do OSN v roku 1993 pokračovalo v aktívnej politike, ktorej vrcholmi bolo členstvo vo všetkých hlavných orgánoch OSN, okrem zvereneckej rady, ktorej aktivita je utlmená. Ďalším vyústením aktívnej, efektívnej a rešpektovanej angažovanosti Slovenska v OSN bola jednomyseľná voľba predsedu 72. Valného zhromaždenia OSN (2017 – 2018), ktorým sa stal vtedajší minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Miroslav Lajčák.

Predseda svojím predsedníckym kladivkom riadi diskusie Valného zhromaždenia, vrátane všeobecnej rozpravy – samitu svetových lídrov, rozhoduje o prijatí rezolúcií, dokumentov, potvrdzuje voľby do najvyšších orgánov OSN. Často pomáha pri riešení zložitých problémov, ktoré vznikajú medzi členmi OSN, alebo je mediátorom dôležitých procesov, akými sú napríklad reforma Bezpečnostnej rady, či systému fungovania OSN (tzv. Revitalizácia).

DOKÁZALA OPRÁVNENOSŤ SVOJEJ EXISTENCIE

OSN je často, nezriedka právom, terčom kritiky. Netreba však zabúdať, že OSN bude len taká efektívna a úspešná, nestranná a akčná, ako jej to dovolia členské štáty. Ony rozhodujú v konečnom dôsledku o tom, či ľudstvo povedie k životu v mieri na udržateľnej planéte, alebo zanikne. OSN nie je ideálna, ale za vyše sedem desať ročí fungovania mnohokrát dokázala opodstatnenosť svojej existencie a pomohla miliónom ľudí vo vojnových konfliktoch, či v rekonštrukcii štátov po vojnách, pri boji s chudobou, hladom, či klimatickou zmenou.

Pre ľudí v krízových situáciách sú modré prilby nezriedka symbolom záchrany holého života, pre nás, v krajinách so stabilným ukotvením, hodnotami, smerovaním a vývojom, je OSN často niečím, čo zdanlivo neprináša konkrétny výsledok či efekt.

OSN MUSÍ PRINIESŤ NOVÝ VIETOR

Aj pre tento „informačný gap“ si Slovensko zvolilo za motto svojho predsedníctva „Focusing on people“ (Ľudia na prvom mieste). Cieľom bolo prispieť k dialógu vnútri organizácie (tzv. „Raňajšie dialógy“ o vízii a starostiach OSN, vedené predsedom VZ), ale aj s verejnosťou. Hlavnými témami programu boli udržateľný mier, zviditeľnenie mládeže pri formovaní globálnych politík, financovanie cieľov udržateľného rozvoja a ochrana vody ako základného elementu života na planéte.

Rok je krátke obdobie na to, aby sa na Zemi poriadne poupratovalo. Slovenské predsedníctvo však so ct'ou zvládlo úlohy, ktoré si predsavzalo. Na mnohé veci poukázalo, niektoré procesy naštartovalo. OSN, a možno aj náš svet ako taký, potrebuje nový vietor, nové myšlienky, odvahu a víziu. Výber je na nás. Zvolíme modrú pilulku... príbeh sa končí, (ne)prebudíme sa vo svojej posteli a (ne)budeme veriť, čomu nám kážu veriť. Zvolíme červenú pilulku... zostaneme v ríši divov a uvidíme, ako ďaleko nás možno neľahká cesta dovedie. Neo zo sci-fi trilógie Matrix si svoju cestu vybral... Vyberie si správne aj „ľud spojených národov“?

František Ružička

• Ľudia na prvom mieste. František Ružička za rečníckym pultom s mottom slovenského predsednícva Focusing on People. Foto: Archív.

UN75

2020 A POTOM

Miesto pre dvoch

Na naše otázky odpovedajú Erika Kvapilová (vpravo, od roku 2013 pracuje ako UN Women Country Representative v Gruzínsku a od augusta 2020 aj pre Ukrajinu) a Michaela Marková (pracuje na pozícii Associate Crime Prevention and Criminal Justice Officer v Úrade OSN pre drogy a kriminalitu vo Viedni).

Posilnenie postavenia žien prispieva k mierovému spolužitiu, ekonomickej prosperite a udržateľnému rozvoju. Nerovnosť medzi ženami a mužmi však zostáva hlboko zakorenená v každej spoločnosti. Kde vidíte priestor pre OSN v tejto oblasti?

EK: Dosahovanie rodovej rovnosti je považované za jeden z predpokladov naplnenia Agendy 2030 a jej 17 cieľov, ktoré prijali členské krajiny OSN v roku 2015. Programy a iniciatívy zamerané na ochranu ľudských práv žien, vrátane tých zameraných na boj a prevenciu násilia na ženách, ochranu reprodukčných práv žien a programy na podporu ekonomickej nezávislosti a účasti žien v rozhodovaní, patria vo všeobecnosti medzi kľúčové v dosahovaní rodovej rovnosti.

MM: Generálny tajomník OSN (GT OSN) považuje rodovú rovnosť za jednoznačnú prioritu a bola dosiahnutá na vyšších seniorských pozíciách. Je však stále na čom pracovať, najmä na juniorskej úrovni. Aj vláda SR by mala podporovať mladých ľudí, a samozrejme, mladé ženy, aby sa hlásili na pozície v OSN, napríklad väčšou podporou kandidátov v programe Junior Professional Programe (JPP).

Môžete uviesť najvážnejšie prekážky a bariéry, ktorým podľa vás ženy v medzinárodnom prostredí čelia pri kariérnom postupe?

EK: Pre mnohých mužov a ženy je ťažké si predstaviť, že šéfkou mierovej misie či líderkou vyjednávacieho tímu by bola žena. Mnohé bariéry súvisia s rozdielnym vnímaním úlohy ženy a muža v rodine. Zosúladenie kariéry a rodiny, zvlášť ak pracujete v zahraničí, bez širšej rodiny a priateľov, môže byť veľmi náročné. V medzinárodnom prostredí tiež záleží na tom, odkiaľ pochádzate. Každá z nás, okrem toho, že je žena, si prináša do tohto prostredia výchovu, zvyky, návyky a stereotypy, s ktorými vyrastala. Bariér je mnoho a niektoré si vytvárame aj samy.

MM: Aj ženy, pracujúce v medzinárodnom prostredí, sú žiaľ často postavené pred otázku – mať deti, alebo pokračovať v kariére. Preto je veľmi dôležité, aby bola materská dovolenka nastavená tak, že žena „nestráca“ roky skúseností. To by sa dalo vyriešiť poskytovaním rodičovskej dovolenky pre mužov, flexibilnejšími možnosťami práce pre ženy, napríklad z domu a tiež part-time prácou aj počas materskej dovolenky. Koronakríza nám v tomto smere jasne ukázala, že pracovať sa dá aj flexibilnejšie.

V poslednom období sa môže zdať, že téma rovnosti príležitostí je sprofanovaná a venuje sa jej priveľa pozornosti. Vidíte nejaký rozdiel v prístupe k tejto téme u nás a na medzinárodnej pôde?

EK: Podľa UN Women, 243 miliónov žien bolo v posledných 12 mesiacoch vystavených násiliu zo strany intímneho partnera. Globálne náklady, spojené s dôsledkami násilia na ženách, sa odhadujú na 1,5 miliardy dolárov. Ďalším príkladom sú rozdiely v odmeňovaní žien a mužov: v EÚ je tento rozdiel 16 percent, na Slovensku skoro 20 percent. Celosvetovo je v parlamentoch v priemere 25 percent žien, na Slovensku po ostatných voľbách je ich 20 percent. Ak sa niekto nazdáva, že sa týmto rozdielom venuje priveľa pozornosti, tak je to alarmujúce.

MM: Mám pocit, že na Slovensku sme stále ešte veľmi tradične rozmýšľajúci a často je podporovaná predstava, že žena je jediná zodpovedná za vytváranie fungujúceho rodinného prostredia. Väčšia osveta v tomto smere je veľmi dôležitá.

Prišlo podľa vás v OSN v oblasti rodovej rovnosti v ostatných rokoch k nejakému posunu? Majú podľa vášho názoru ženy v medzinárodnom prostredí rovnakú štartovaciu pozíciu ako muži?

EK: Súčasný GT OSN Antonio Guterres si vytýčil cieľ dosiahnuť paritu v zastúpení mužov a žien vo vedúcich pozíciách OSN. V jeho riadiacom tíme prevažujú ženy a pomer jeho zástupcov v členských krajinách už dosiahol rodovú paritu. Ženy v súčasnosti zastávajú vysoké pozície v mierových misiách OSN, v ktorých tradične dominovali muži. Čo sa týka rovnakej „štartovacej“ pozície, vidí sa mi, že tú majú mladí muži a ženy dnes veľmi podobnú, ibaže niekde medzi 30 – 40 rokom života sa akosi začne viac dariť mužom... Príčiny sú rôzne, ale verím, že odstrániteľné.

MM: Určite prišlo k posunu, aj vďaka priorizácii tejto témy súčasným GT OSN. A aj napriek tomu, že podľa môjho názoru ženy majú rovnakú štartovaciu pozíciu, priebeh profesionálnej kariéry je veľmi rozdielny. Ženy musia brať do úvahy odlišné faktory ako muži, napríklad materstvo, preto by zamestnávatelia mali vynaložiť dostatočné úsilie na to, aby tieto „faktory“ nemali negatívny vplyv na profesionálny rast žien.

Pripravil odbor OSNO

Mládežnícki delegáti pri OSN

Môžu zástupcovia mládeže reálne prispieť k zmene?

UN75
2020 A POTOM

V roku 2018 bol na Slovensku po 5 ročnej prestávke znovu obnovený program mládežníckych delegátov SR pri OSN. Za menej ako dva roky od spustenia programu sa vďaka aktivitám Slovenského inštitútu mládeže (IUVENTY) rozšíril program mládežníckych delegátov pri OSN už na dvoch zástupcov. Zároveň sa vďaka dobrej skúsenosti s pilotným ročníkom podarilo vytvoriť aj pozíciu mládežníckeho delegáta SR pri Svetovej zdravotníckej organizácii (WHO).

Na jednej strane možno istý čas potrvá, kým sa ukážu reálne výsledky práce mládežníckych delegátov z turné po jednotlivých krajoch Slovenska, kde sa snažia mladým ľuďom priblížiť Agendu 2030, a ako na jej napĺňaní môžu už teraz pracovať v obci alebo meste kde žijú. Na druhej strane, je bezpochyby istým zadosťučinením vidieť s odstupom času určité zmeny, na ktoré apelovali mládežnícki delegáti práve vo svojich vystúpeniach počas Valného zhromaždenia OSN.

Bol to práve náš mládežnícky delegát, ktorý v roku 2018 v rámci prejavu v pléne upozornil, že OSN si ťažko udrží dôveryhodnosť v riešení vážnych otázok Agendy 2030, keď napríklad v samotných zariadeniach Sekretariátu OSN hromadne využívajú jednorazové plasty. O rok neskôr slovenská mládežnícka delegátka požadovala ukončenie neplatených stáží, ktoré sú prekážkou sociálnej inklúzie, keďže mnohým mladým ľuďom znemožňujú účasť kvôli vysokým finančným nákladom. Neuplynul ani rok a v Sekretariáte OSN vyšli nové smernice o obmedzení používania jednorazových plastov, a tiež, čoraz viac jednotlivých agentúr OSN začalo zavádzať platené stáže pre mladých ľudí.

Bolo by asi príliš odvážne hľadať kauzalitu medzi prejavmi mládežníckych delegátov SR pri OSN a zmenami, ktoré sa uskutočnili. Napriek tomu je medzi mladými ľuďmi, ktorí mali možnosť pôsobiť pri OSN ako mládežnícki delegáti badať, že aj ich hlas má svoj význam a naďalej nestrácajú idealizmus a vieru v možnosť reformovania aj najväčšej medzinárodnej organizácie, akou je práve Organizácia Spojených národov.

Dominik Porvažník

Medzi mladými ľuďmi, ktorí mali možnosť pôsobiť pri OSN ako mládežnícki delegáti badať, že aj ich hlas má svoj význam a naďalej nestrácajú idealizmus a vieru v možnosť reformovania aj najväčšej medzinárodnej organizácie, akou je práve Organizácia Spojených národov.

Esejistická súťaž

Pri príležitosti osláv 75. výročia vzniku OSN vyhlásilo MZVEZ SR začiatkom roka 2020 esejistickú súťaž pre študentov stredných škôl na tri témy: Aký svet chceme, Kam svet smeruje a Čo spraviť na preklenutie priepasti medzi vysnívaným svetom a takým, k akému momentálne smerujeme. Takmer 70 študentov z rôznych kútov Slovenska zaslalo súťažné práce, z ktorých sme vybrali pár zaujímavých myšlienok. Víťaz súťaže bude vyhlásený v 1. štvrťroku 2021 na slávnostnom podujatí k 75. výročiu vzniku OSN.

„Je zvláštne, že keď máme definovať svoj dnešok či zajtrajšok, rozlámeme ho na jednotlivé činnosti, pričom každá zaberá určitý zlomok z dvadsaťštyrihodinového celku. Ani si však neuvedomujeme, akú obrovskú moc majú tieto drobné zlomky – definujú, formujú náš zajtrajšok, dávajú mu reálnu podobu. Preto každý zajtrajšok je len taký, aké sú naše dnešné rozhodnutia.“ Marína Hluchá, Gymnázium Poštová v Košiciach.

„Našou morálnou povinnosťou je teda pokračovať v ich odkaze a budovať lepší, spravodlivejší a solidárnejší svet. Pre všetkých a bez výnimky. Prispieť musíme všetci. Bude to dlhá cesta a nikto nám úspech vopred negarantuje, no to neznamená, že sa o to netreba pokúšať...“ Matej Knižka, Gymnázium Jozefa Gregora Tajovského, Banská Bystrica.

„Vo svete rozpoltenom medzi bohatých, na ktorých nikto nemôže siahnuť a chudobných, ktorým sa z dlhodobého hľadiska nikto nesnaží pomôcť, dokorán otvárame dvere nielen environmentálnemu rasizmu, ale aj klimatickému apartheidu. Títo ľudia potrebujú, aby sa vlády sveta a nadnárodné organizácie prestali zaujímať o krátkodobú humanitárnu pomoc, ktorá síce vyzerá dobre v správach, ale z dlhodobého hľadiska nepomáha. Nestačí investovať len do udržateľného rozvoja ako má v pláne OSN, ale do hmatateľnej zmeny v prístupe k zásadným veciam.“ Tatiana Gáborová, Gymnázium M.R. Štefánika.

„Pandémia koronavírusu umožnila našej planéte na chvíľu sa nadýchnuť, trvalé zmeny jej dovolia dýchať.“ Zdenka Vilhanová, Gymnázium, Detva.

„Mier už nie je jediný cieľ medzinárodnej kooperácie, ale je to zaistenie dôstojného ľudského života pre všetkých.“ Andrej Hrmo, LEAF Academy.

• Foto: Shutterstock.

UN75
2020 A POTOM

Slovensko svojím členstvom v Rade OSN pre ľudské práva zdieľa spoločnú zodpovednosť za fungovanie systému globálneho poriadku a dlhodobo presadzuje posilňovanie efektívneho multilateralizmu.

Ženeva – globálne centrum pre ľudské práva

• Juraj Podhorský (vľavo), veľvyslanec, stály predstaviteľ SR pri Úradovni OSN v Ženeve, pri odovzdávaní poverovacích listín do rúk Michaela Møllera, generálneho riaditeľa Úradovne OSN a generálneho tajomníka Konferencie o odzbrojení. Foto: UNTV/PM Virot.

Členstvo v Rade je významnou príležitosťou i záväzkom prispieť k zlepšeniu stavu ľudských práv vo svete.

Ženeva, nazývaná tiež hlavným mestom mieru, je centrom medzinárodných konferencií a mierových rokovaní, druhým najväčším administratívnym sídlom OSN a strediskom rozhovorov o odzbrojení. Tajomstvom opradená a voľakedy ťažko dostupná Ženeva je miestom, kde sa stretávali vyjednávači počas studenej vojny a riešili osudy sveta, alebo ak chcete, ako ho nezničiť najhoršími zbraňami, aké ľudský tvor kedy vymyslel.

Menej sa však vie, že mesto s vodotryskom pri Lemanskom jazere sa postupom času stalo globálnym centrom pre ľudské práva. Je sídlom Rady OSN pre ľudské práva, vysokej komisárky OSN pre ľudské práva a jej Úradu, či stoviek neziskových ľudskoprávnych organizácií. Rada vznikla v roku 2006 a nahradila bývalú Komisiu OSN pre ľudské práva. Tvorí ju 47 krajín, volených Valným zhromaždením OSN na základe regionálneho kľúča na rotačnom princípe. Členstvo sa považuje za prestížnu záležitosť. Slovenská republika bola členom Rady v rokoch 2008 – 2011 a v roku 2020 končí druhé členstvo (2018 – 2020).

POLITIKA ROZHODUJE O OCHRANE ĽUDSKÝCH PRÁV

Základným poslaním Rady je presadzovanie dodržiavania všetkých ľudských práv a základných slobôd pre všetkých, bez akéhokoľvek rozdielu, spravodlivým a rovnakým spôsobom. Napriek existencii tejto spoločnej deklarovanej ambície a nepochybne samotného ušľachtilého cieľa, aj v Rade dnes panuje napätie. Neraz vo vzduchu „visia“ krivdy z konfliktov minulosti, nespravodlivosti súčasnosti či strachu z budúcnosti – ale, žiaľ, aj neskrývaná hlboko zakorenená nenávisť a agresivita voči ľudom z druhej strany hranice, a čo je horšie, aj protiľahlého domu či susednej ulice. Politizácia je prirodzeným javom, keďže práve politické rozhodnutia a opatrenia vlád sú hlavnými nástrojmi na ochranu ľudských práv. Každý štát, alebo skupina štátov si vehementne chráni svoj vlastný hodnotový svet s cieľom poraziť protivníka. Mnohokrát v zákopovej vojne, ktorej obeťou sú nakoniec osudy obyčajných a bezbranných ľudí, zmätene pobehujúcich medzi líniami, večne a nie málokedy bezvýsledne diskutujúcich...

Slovensko zdieľa spoločnú zodpovednosť za fungovanie systému globálneho poriadku a dlhodobo presadzuje posilňovanie efektívneho multilateralizmu. Členstvo v Rade je významnou príležitosťou i záväzkom prispieť k zlepšeniu stavu ľudských práv vo svete. Príležitosťou – využiť členstvo najmä na presadzovanie práv a záujmov detí, na podporu odstraňovania rasizmu, xenofóbie a iných foriem netolerancie v spoločnosti a na podporu slobody náboženského vyznania alebo viery. Záväzkom – aktívne sa zasadzovať za ľudské práva pre všetkých, kriticky vystupovať a poukazovať na prípady ich porušovania a prispievať k príprave príslušných rezolúcií.

V ROKU 2020 SVET ČELÍ VÁŽNYM VÝZVAM

V treťom roku členstva bolo Slovensko zvolené za jedného z podpredsedov Rady – člena Byra Rady, ktorého hlavnou úlohou je organizačne pripravovať jej zasadnutia. Nedávno skončené zasadnutie Rady bolo jedinečné využitím hybridnej formy stretnutí. Aj Slovensko bolo pri tom, keď sa formovali organizačné podmienky zasadnutia v „režime COVID-19“. Zúčastnilo sa na sérii neľahkých rokovaní s členskými krajinami na pozadí silného politického záujmu, ale aj nezáujmu o konanie zasadnutia Rady. Rokovaní, kde dôležité bolo dosiahnutie kompromisu pri zavádzaní inovatívnych foriem zasadnutia, rešpektujúc prísne hygienické opatrenia a všetky písané i nepísané procedurálne pravidlá. Rokovaní, ktoré boli dôležité nielen pre ľudské práva, ale aj pre multilateralizmus.

Áno, multilateralizmus i ľudské práva v roku 2020 čelia vážnym výzvam. Výrazne ovplyvnené pandémiou COVID-19, ale i rastom prípadov uprednostnenia unilaterálnych riešení, či snahou podkopať a zásadne pretvoriť systém v prospech svojich záujmov. Je na nás všetkých, aby sme v roku 75. výročia vzniku OSN a 101 rokov od položenia základov multilateralizmu v Ženeve hľadali a našli spôsob, ako ďalej posilňovať medzinárodný systém, založený na dodržiavaní pravidiel. Pre našu, i ďalšie generácie.

Juraj Podhorský, veľvyslanec, stály predstaviteľ SR pri Úradovni OSN v Ženeve

Slovensko dlhodobo pôsobí na pôde OSN ako aktívny a zodpovedný členský štát a dokumentuje to svojimi aktivitami vo všetkých troch pilieroch činnosti organizácie (mier a bezpečnosť, rozvoj, ľudské práva).

UN75
2020 A POTOM

Presadzujeme reformu bezpečnostného sektora

Neuspokojujeme sa však iba s členstvom v príslušných orgánoch OSN alebo sledovaním aktuálneho diania. Snažíme sa tiež spoluvytvárať príslušné politiky a iniciatívne navrhovať konkrétne riešenia.

UNIKÁTNA PRÍLEŽITOSŤ PRE NAŠU DIPLOMACIU

Už od roku 2006, kedy Slovensko po prvýkrát zasadlo do kresla nestáleho člena Bezpečnostnej rady OSN, sa nám to darí pri presadzovaní problematiky správy a reformy bezpečnostného sektora (SSG/R). Ak sa diplomatov v New Yorku alebo vedúcich predstaviteľov OSN opýtate, s ktorými témami si najvýraznejšie spájajú Slovensko, mnohí vám ako prvú spomenú práve oblasť SSG/R. Podobne napríklad Rakúsko je dlhodobo aktívne v oblasti právneho štátu, Japonsko presadzuje tému bezpečnosti pre ľudí, Írsko je európskym lídrom v mierových operáciách OSN, škandinávske krajiny sa venujú oblasti ľudských práv, Estónsko téme kybernetickej bezpečnosti, atď.

Prečo sme si vybrali práve túto tému? Aj kvôli našim vlastným transformačným a reformným skúsenostiam. Čo je však ešte dôležitejšie, išlo spočiatku o tému málo rozpracovanú, v prostredí OSN slabo ukotvenú a tiež politicky citlivú, čo ponúklo slovenskej diplomacii unikátnu príležitosť uchopiť ju a profesionálne, objektívne, bez postranných úmyslov alebo historických záťaží ju presadzovať ďalej. Úspešne sme to zvládli na pôde BR OSN a odvtedy už 13 rokov vytrvalo nesieme túto štafetu ďalej, najmä prostredníctvom nášho spolupredsedníctva v skupine priateľov OSN pre SSG/R, spoločne s Juhoafrickou republikou. Úzku spoluprácu s JAR sme začali už v novembri 2007 v Kapskom Meste.

PARTICIPÁCIA NA DÔLEŽITÝCH ROZHODNUTIACH

Odvtedy sme už usporiadali veľa podujatí a stretnutí, prispeli k vypracovaniu dôležitých strategických dokumentov i k realizácii projektov v teréne. Téme SSG/R sa aktívne venujeme aj na pôde ďalších medzinárodných organizácií, najmä OBSE, EÚ a OECD. Je to dnes už známa značka kvality, hmatateľný príklad vytrvalého, systematického a komplexného prístupu krajiny k vysoko relevantnej širokospektrálnej téme. Ako doposiaľ, tak aj ďalej nám to umožňuje priamo participovať na dôležitých formátoch a diskusiách a podieľať sa na príslušných rozhodnutiach. Ide to však ruka v ruke aj so silným záväzkom.

Skupina priateľov OSN pre SSG/R slúži ako interface medzi členskými štátmi a systémom OSN. Je to unikátna platforma pre spájanie podobne zmýšľajúcich členských štátov a presadzovanie ich spoločných záujmov.

DÔLEŽITÝ NÁSTROJ PREVENCIE KONFLIKTOV

Dnes sa potvrdzuje význam témy SSG/R nielen pre postkonfliktnú stabilizáciu a mier, ale aj pre dlhodobé budovanie a udržiavanie mieru, udržateľný sociálno-ekonomický rozvoj, ľudské práva a spravodlivosť. Téma SSG/R je čoraz viac vnímaná aj ako dôležitý nástroj prevencie konfliktov. Nie, nie je to všeliek a nemožno ho mechanicky uplatniť všade a za každú cenu. Bez národného vlastníctva, úzko prepojeného s dlhodobou podporou medzinárodného spoločenstva a donorov, je šanca na úspech malá. Bez SSG/R ako súčasti širšieho mierového a rozvojového úsilia to však nejde a dokonca dochádza k obnoveniu konfliktov, často s ešte negatívnejšími následkami, najmä pre miestne obyvateľstvo. Vidíme to až príliš často, napríklad na Haiti, vo Východnom Timore, Južnom Sudáne, Konžskej demokratickej republike, atď. Mnohým z týchto kontextov sa SR v súčasnosti venuje ako člen organizačného výboru Komisie OSN pre budovanie mieru (PBC). A pomaly už bude potrebné začať odbornú prípravu na našu kandidatúru do BR OSN na roky 2028 – 2029.

Na záver nemôžem nespomenúť kľúčového partnera, bez ktorého by sme v presadzovaní témy SSG/R neboli natoľko úspešní: Ženevské centrum pre správu bezpečnostného sektora (DCAF). Náš osvedčený tandem aktívneho členského štátu a uznávaného odborného think-tanku zabezpečuje kontinuitu, udáva trend i ponúka nové vízie, čo vysoko oceňujú aj ďalší naši partneri.

Michal Mlynár, veľvyslanec, stály predstaviteľ SR pri OSN v New Yorku

Išlo spočiatku o tému málo rozpracovanú, v prostredí OSN slabo ukotvenú a tiež politicky citlivú, čo ponúklo slovenskej diplomacii unikátnu príležitosť uchopiť ju a profesionálne, objektívne, bez postranných úmyslov alebo historických záťaží, ju presadzovať ďalej.

• Spolupredsedovia skupiny priateľov OSN pre SSG/R (JAR a SR), zástupcovia DCAF-u a oddelenia pre SSG/R na Odbore mierových operácií Sekretariátu OSN. Foto: Paul Martinka, 2018.

UNESCO 2020 A POTOM

UNESCO chráni „živé dedičstvo“ ľudstva

Organizácia Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru UNESCO bola založená s víziou budovania tolerancie medzi kultúrami a už trištvrte storočia tak prispieva k medzinárodnej spolupráci vo vede, kultúre a vzdelávaní.

Druhá svetová vojna ukázala, že samotné politické a ekonomické dohody nedokážu zabezpečiť trvalý mier, pokiaľ medzi národmi nepanuje intelektuálna solidarita. Podmienkou pre globálny mier a prosperitu je porozumenie iných kultúr. Prvá veta ústavy UNESCO vystihuje hlavný cieľ organizácie: „Keďže vojny začínajú v mysliach ľudí, základy mieru musíme stavať práve tam.“

Práve preto sa UNESCO zaujíma aj o slovenskú fujaru, brazílsku sambu, či taliansku pizzu. Organizácia sa totiž venuje nielen ochrane pamiatok, ale aj ochrane rozmanitosti nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva, nazývaného aj „živé dedičstvo“. Pod týmto pojmom rozumieme spoločenské zvyky, rituály, ústne prejavy, remeslá, nástroje, či recepty. Základným dokumentom, zaväzujúcim krajiny k ochrane nehmotných kultúrnych prvkov, je Dohovor na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva z roku 2003 (Dohovor), ktorý dopĺňa predošlé odporúčania o ochrane tradičnej kultúry a folklóru. Cieľom tohto Dohovoru je nielen lepšie ochrániť lokálne tradície pre budúce generácie, ale aj prispieť k poznaniu tradícií iných komunít a vzbudiť záujem o kultúrne praktiky vzdialených národov.

Atraktívnym aspektom Dohovoru je s ním súvisiaci prestížny Reprezentatívny zoznam nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO (Zoznam), na ktorom je aktuálne zapísaných 463 prvkov zo 124 krajín sveta. Slovensku sa doposiaľ podarilo zapísať na Zoznam sedem prvkov nehmotného kultúrneho dedičstva, z ktorých dva zápisy Slovensko zdieľa s okolitými krajinami a tým podporuje hlavnú myšlienku Dohovoru – poznanie a rešpektovanie rôznych kultúr.

Ako prvý zo slovenských prvkov bola na Zoznam zapísaná Fujara – nástroj a jeho hudba v roku 2008, nasledovala Terchovská muzika v roku 2013. Medzi prvky ľudovej kultúry z územia Slovenska, uznané medzinárodným spoločenstvom, patrí aj Gajdošská kultúra, zapísaná v roku 2015. Na Zoznam bol v roku 2016 pripísaný spoločný prvok Česka a Slovenska – Bábkarstvo na Slovensku a v Česku a v roku 2017 nasledoval Horehronský viachlasný spev. V roku 2018 bola schválená medzinárodná nominácia Slovenska, Česka, Maďarska, Rakúska a Nemecka, a na Zoznam pribudla technika Modrotlače, ktorá má v týchto krajinách silnú tradíciu. Naposledy, v roku 2019, Slovensko pripísalo na Zoznam aj prvok Drotárstvo – remeslo a umenie.

Na jar 2020 Slovensko v spolupráci s ďalšími krajinami pripravilo medzinárodné nominácie ďalších dvoch prvkov na Zoznam: Sokoliarstvo a Tradície spojené s chovom koní plemena Lipican, o ktorých zápise by sa malo rozhodnúť v decembri roku 2021. O zápise prvku na Zoznam rozhoduje Medzivládny výbor Dohovoru na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva, aj na základe odporúčania expertného Hodnotiaceho orgánu.

Slovensko je v oblasti ochrany nehmotného kultúrneho dedičstva mimoriadne aktívne. V Hodnotiacom orgáne Dohovoru na ochranu NKD Slovensko počas rokov 2019 – 2022 zastupuje Ľubica Voľanská z Ústavu etnológie a sociálnej antropológie SAV a podieľa sa tak na expertnom hodnotení prvkov, nominovaných na Zoznam. V rokoch 2022 až 2026 Slovensko hodlá kandidovať do Medzivládneho výboru Dohovoru na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO. Na domácej pôde sa ochrane a podpore nehmotného kultúrneho dedičstva venuje najmä Centrum pre tradičnú ľudovú kultúru a SĽUK, ale aj ÚĽUV, Lúčnica, Národné osvetové centrum, Slovenské národné múzeum a množstvo ďalších organizácií a jednotlivcov.

Ochrana nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO je len jedným z množstva programov, ktoré prispievajú k rozvoju kultúry, vedy, vzdelania a informovanosti. Značku UNESCO môžu niesť školy a univerzity, vzácne prírodné oblasti, mestá, cenné listiny, geologicky významné územia, či slávne pamiatky svetového dedičstva. UNESCO je skutočne univerzálnou organizáciou OSN, ktorej dopad vidno v každom kúte Slovenska.

Zuzana Košťáliková, Sekretariát Slovenskej komisie pre UNESCO

• Vľavo: Na Reprezentatívnom zozname nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO (Zoznam) sa nachádza aj spoločný prvok Česka a Slovenska „Bábkarstvo na Slovensku a v Česku“. Jeden zo známych slovenských bábkarov Anton Anderle (1944 – 2008) pri vystúpení v Banskej Štiavnici v roku 2005. Foto: Archív SCTK.

• V strede: V roku 2019 sa dostal na Zoznam prvok „Drotárstvo – remeslo a umenie“. Foto: M. Veselský.

• Vpravo: „Gajdošská kultúra“ získala aj medzinárodné uznanie. Foto: Archív MDV SR.

Príbeh Slovenska a UNDP v troch dejstvách

UN75
2020 A POTOM

• Peter Hulényi a vtedajšia ministerka zahraničných vecí Moldavska Natalia Gherman na podujatí pri príležitosti 10. výročia vzniku SlovakAid v októbri 2013. Foto: Archív.

1. DEJSTVO: POMOC V ZLOŽITÝCH ČASOCH

Deväťdesiate roky mali mať pre Slovensko prívlastok integračné. NATO i EÚ sa nám však, naopak, vzďaľovali, a tak sa ukazovalo, že na dlhší čas sa bude môcť slovenská multilaterálna diplomacia realizovať len v systéme organizácií OSN. Slovensko sa stalo členom Výkonnej rady Rozvojového programu OSN (UNDP – United Nations Development Programme). Na jar v roku 1996 sme sedeli v kancelárii Antona Kruideringa, riaditeľa Regionálneho byra UNDP v New Yorku. Organizácia prechádzala procesom decentralizácie a hľadala miesto pre Regionálne centrum pre východnú Európu a štáty SNŠ. „Ak má Slovensko o Centrum záujem, tak musí konať rýchlo, kým sa nespamätajú vo Viedni!“ upozornil Kruidering. O pár týždňov už bola v New Yorku oficiálna ponuka a v Bratislave na Grösslingovej ulici pripravené kancelárske priestory.

Na rokovaní Výkonnej rady UNDP sa viaceré delegácie pýtali, prečo by sa malo UNDP sťahovať práve do krajiny s demokratickými deficitmi. „No práve preto,“ reagoval dezignovaný riaditeľ Centra UNDP Eugene Youkel. Koncom roka 1996 začal Youkel v Bratislave s malým tímom medzinárodných expertov implementovať prvé programy v oblasti ekonomickej transformácie i budovania demokratických inštitúcií. Slovensko, ale aj celý región, potrebovali medzinárodné skúsenosti ako soľ, a tak sa Centrum dynamicky rozrastalo. O pár rokov neskôr už v Regionálnom centre UNDP v Bratislave pracovalo viac ako 100 zamestnancov na desiatke rozvojových programov. Ale to už sme sa dostali do druhého dejstva tohto príbehu.

2. DEJSTVO: PRI ZRODE SLOVAKAID

Začiatkom nového tisícročia malo už Regionálne centrum UNDP v Bratislave výrazné výsledky a dobré renomé v partnerských krajinách aj medzi donormi. A rovnako sa darilo i Slovensku. Po vstupe do OECD a NATO nespochybniteľne smerovalo aj do EÚ. Stále častejšie sme počúvali v spojitosti so Slovenskom termín „nastupujúci (emerging) donor“ a bolo jasné, že Slovensko potrebuje svoj vlastný program rozvojovej spolupráce. Jeho tvorba však nebola súčasťou prístupového procesu (EÚ acquis), takže podporu z Bruselu sme očakávali márne.

Zrod SlovakAid bol ohrozený. Prihlásili sa však hneď dvaja krstní rodičia – kanadská rozvojová agentúra CIDA (Canadian International Development Agency) a UNDP. Koncom roka 2003 tak bolo všetko pripravené na slávnostný krst značky SlovakAid. V Regionálnom centre UNDP na Grösslingovej ulici vznikla Administratívna a kontraktačná jednotka (zárodok dnešnej Slovenskej agentúry pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu SAMRS) a na slovenskom Ministerstve zahraničných vecí Odbor rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci, ktorý kontraktačnú jednotku riadil. Pod mentorstvom kanadských partnerov a expertov UNDP Slovensko začalo implementovať svoje prvé rozvojové projekty pod logom SlovakAid.

3. DEJSTVO: MISIA SPLNENÁ, PRÍBEH SA NEKONČÍ

Od vzniku SlovakAid uplynulo už viac ako 16 rokov, počas ktorých sa podarilo úspešne zavŕšiť vyše tisícku rozvojových projektov v desiatkach partnerských krajín. Mnohé z týchto projektov sú výsledkom úzkej spolupráce s UNDP. Príbeh Slovenska sa stal atraktívnym a inšpiratívnym pre viaceré krajiny západného Balkánu a Východného partnerstva, čiže pre krajiny s podobnými cieľmi a ambíciami, aké malo Slovensko. Regionálne centrum UNDP v Bratislave bolo dlhé roky zanieteným a efektívnym promótorom tohto príbehu a termín „zdieľanie transformačných skúseností“ patril k najfrekventovanejším v našom rozvojovom slovníku. V roku 2015 sa Regionálne centrum UNDP presťahovalo z Bratislavy do Istanbulu a spolupráca Slovenska a UNDP sa posunula do novej fázy.

Od roku 2018 napĺňa náš rezort zahraničia už v poradí štvrtú partnerskú dohodu s UNDP. Zameraná je na napĺňanie cieľov udržateľného rozvoja a disponuje rozpočtom, presahujúcim milión amerických dolárov. Samostatný program spolupráce s UNDP má aj Ministerstvo financií. Na prenos slovenského know-how partnerským krajinám v oblasti riadenia verejných financií má do roku 2023 vyčlenených 10 miliónov dolárov. Spoločný príbeh Slovenska a UNDP má za sebou tri dejstvá, avšak ako vidieť, určite sa tým nekončí. V stabilnom partnerstve majú obe strany stále čo ponúknuť.

Peter Hulényi

Od vzniku SlovakAid uplynulo už viac ako 16 rokov, počas ktorých sa podarilo úspešne zavŕšiť vyše tisícku rozvojových projektov v desiatkach partnerských krajín. Príbeh Slovenska sa stal atraktívnym a inšpiratívnym pre viaceré krajiny západného Balkánu a Východného partnerstva, čiže pre krajiny s podobnými cieľmi a ambíciami, aké malo Slovensko.

Dopad Trianonu na Slovákov v Maďarsku

Bolo to 4. júna 1920, keď v Paríži, v paláci Grand Trianon, podpísali mierovú zmluvu medzi Maďarskom a víťaznými mocnosťami prvej svetovej vojny. Odvtedy uplynulo sto rokov. Keďže ide o okrúhle výročie, myslím si, že ani my, Slováci v Maďarsku, sa nemôžeme tváriť, akoby sa nás táto zmluva netýkala. Ona určovala ďalší vývoj našej komunity v takej miere, nakoľko určovala aj základy ďalšieho vývoja Maďarska, celej krajiny, celej maďarskej spoločnosti a v nej aj menšinových komunít „oklieštěného" štátu.

Vláda Maďarského kráľovstva v roku 1921 vymenovala vládneho poverenca pre záležitosti Slovákov. Jeho úlohou bolo sledovať a usmerňovať pomaďarčovanie slovenského obyvateľstva.

• Maďarská pohľadnica pripomínajúca územia stratené v Trianonskej mierovej zmluve z roku 1920. Zdroj: Wikipédia/Internet.

• Kultúrne podujatia, organizované slovenskými samosprávami, spojené najmä s udržiavaním tradícií predkov, sa vždy tešia veľkému záujmu našich krajanov. Foto: Imrich Fuhl.

Podpísaním mierovej zmluvy sa v Maďarsku začal nový letopočet. A nielen v Maďarsku, ale aj v tzv. nástupníckych krajinách Uhorska, kde bývalé národnosti, aspoň tá časť, ktorá obývala súvislé územia na perifériách bývalého hegemóna Karpatskej kotliny, si mohli začať budovať, respektíve pokračovať vo výstavbe vlastnej krajiny, vlastného štátu, pod ochranou nového zmluvného zriadenia v strednej Európe.

ODLIŠNÝ PRÍSTUP HISTORIKOV K TRIANONU

Maďarská a slovenská historiografia pristupuje k fenoménu „Trianon" diametrálne odlišne. Maďarskí historici pod týmto pojmom chápu celkový proces formovania novej strednej Európy od konca prvej svetovej vojny (alebo aj od posledných rokov vojny), kým slovenská historická veda skúma Trianon ako jednorazový akt podpísania mierovej zmluvy. Pretože sa profesionálne nevenujem histórii, nesnažím sa nájsť medzi týmito prístupmi zhodu, ani zistiť, ktorý je správny. No a keďže spomedzi historikov, ktorých diela som čítal, ani jeden nevenoval viac pozornosti národnostiam, zostávajúcim aj po „oklieštení" Uhorska na území Maďarského kráľovstva, je ťažké nájsť podklady pre interpretáciu postoja Slovákov v Maďarsku k tejto tematike. Jediné, čo nám ostáva, je preštudovať text samotnej mierovej zmluvy, prípadne dobovú tlač a sformulovať svoje pocity, svoj vlastný názor, vytvorený na základe týchto dokumentov, rodinných či osobných skúseností, osobnej a kolektívnej pamäte. Takto postupujem aj ja.

V období konca vojny a vypracúvania povojnového zriadenia Európy odznelo viacero argumentov o tom, ako a prečo rozdeliť bývalé európske veľmoci – Nemecko a rakúsko-uhorskú monarchiu. Na základe 14 bodov amerického prezidenta Woodrova Wilsona, uverejnených 18. januára 1918, sa postupne dostal do popredia princíp sebaurčenia národov strednej Európy. Jeho bod č. 10 obsahoval vetu, ktorá hovorí: „Národom Rakúsko-Uhorska, ktorých miesto medzi národmi, prajeme si, aby bolo zabezpečené a zaistené, má byť poskytnutá prvá možnosť na autonómny vývoj."

VLÁDNY POVERENEC PRE POMAĎARČOVANIE

Pri zostavovaní podmienok mierovej zmluvy s Maďarskom zohrávala nemalú úlohu aj snaha o ponechanie pomerne vyrovnaného počtu predovšetkým Slovákov na území Maďarska a Maďarov na území novovznikajúceho Československa. Proti tomuto faktu sa zvyčajne stretávame s argumentáciou, ktorá sa odvoláva na výsledky sčítania obyvateľstva z roku 1920. Je fakt, že v tom roku sa na území nového Maďarska hlásilo k slovenskej národnosti iba 141 882 osôb, kým v Československu sa za Maďarov prihlásilo 637 183 ľudí. Ak by však tieto štatistické údaje boli pravdivé, vláda Maďarského kráľovstva by bola sotva pomerne krátko po podpísaní mierovej zmluvy, vymenovala v roku 1921 vládneho poverenca pre záležitosti Slovákov žijúcich na území posttrianonského Maďarska. Jeho úlohou bolo sledovať a usmerňovať pomaďarčovanie slovenského obyvateľstva, predovšetkým v slovenských osadách okolo Budapešti. Postup a úspešnosť tejto politiky môžeme sledovať v dokumentoch o činnosti Adolfa Pechánya v Maďarskom národnom archíve v Budapešti.

Vráťme sa však k samotnej mierovej zmluve. Čo sa týka vojenských a hospodárskych podmienok, predložených vládnej delegácii Maďarska, tie boli aj slovenskými očami súčasnosti naozaj kruté. O nich však tu a teraz nebudem písať, lebo hoci ovplyvnili životné podmienky aj slovenských obyvateľov, na ich národnostný život alebo národnostné práva priamo nepôsobili. Pritom väčšina Slovákov, žijúcich od roku 1920 na území Maďarska – ako to podčiarkol aj Konštantín Palkovič vo svojej zápisnici z obdobia výmeny obyvateľstva po druhej svetovej vojne – žila v úbohých hospodárskych pomeroch. O nich ešte aj moja generácia mohla počuť od svojich starých alebo vlastných rodičov, ba môžu sa k nim viazať aj osobné spomienky.

MIEROVÁ ZMLUVA A OTÁZKY NÁRODNOSTNEJ POLITIKY

Trianonská mierová zmluva, okrem spomenutých tvrdých vojenských a hospodárskych podmienok pre povojnové Maďarsko, obsahovala niekoľko bodov, ktoré sa zaoberali otázkami národnostnej politiky. Články 58 – 60 zmluvy obsahujú povinnosti pre maďarskú vládu zabezpečiť svojim nemaďarským občanom rovnosť pred súdmi a zákonom, bez ohľadu na ich „rasu, jazyk alebo národnosť". Nemaďarský materinský jazyk, podľa prijatých predpisov, by nemal zabrániť príslušníkom národnostných menšín prístup do verejnej služby alebo do úradníckej funkcie. Maďarsko tiež malo umožniť národnostiam používanie vlastného jazyka tak v súkromnom, obchodnom, ako aj vo verejnom živote, napríklad v tlači či na verejných zhromaždeniach.

Čo sa týka verejného školstva, zmluva zaväzuje vládu Maďarska, aby umožnila svojim obyvateľom, príslušníkom inej národnosti ako maďarskej, aby si zakladali vlastné školy a iné ustanovizne. Navyše vláde pripomína, aby v obciach a mestách, kde žije početnejšia komunita národnosti, zabezpečila pre jej príslušníkov vyučovanie vo vlastnom jazyku. Taktiež má pre národnosti zabezpečiť účasť na verejných financiách v pomere, v akom v jednotlivých oblastiach, obciach a mestách žijú. Plnenie uvedených záväzkov podľa obsahu mierovej zmluvy mala garantovať zmluvou založená Spoločnosť národov. Pritom ktorýkoľvek člen Rady spoločnosti národov mohol poukázať na hroziace porušenie uvedených záväzkov a Rada si mohla zvoliť postup, resp. vydať vláde Maďarska pokyny na nápravu.

TEXT ZMLUVY JE VRAJ „KRUTÝ A NEPREMYSLENÝ"

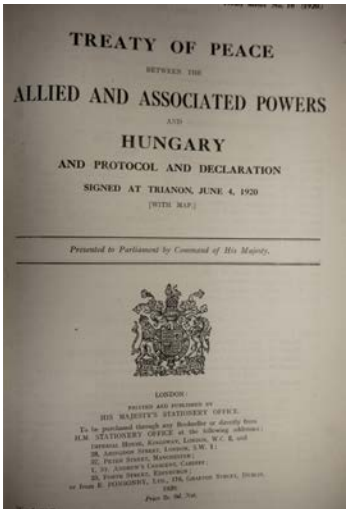
Samotná mierová zmluva sa dostala pred maďarský parlament 26. októbra 1920. Predložila ju vláda v zastúpení ministra zahraničných vecí grófa Imreho Csákyho. V odôvodnení sa predkladateľ odvolával na nešťastný koniec prvej svetovej vojny, na tlak víťazných mocností a pre Maďarsko hodnotil zmluvu ako krutú a nepremyslenú. Napriek tomu ju však navrhol prijať, odhlasovať a ratifikovať vo viere, že časy sa môžu zmeniť, členovia dohodových a spojeneckých mocností môžu svoje stanovisko prehodnotiť a uznať nutnosť existencie silného Maďarska, alebo lepšie povedané silného Uhorska, pre stabilitu stredoeurópskeho regiónu. Text zmluvy pod vonkajším tlakom odporúčal prijať aj Zahraničný výbor parlamentu pod vedením grófa Gyulu Andrássyho. Podobne urobil aj Verejnoprávny výbor, ktorý však do svojho návrhu pridal odkaz, že ho predkladá „pod existujúcim nátlakom". Ďalej podčiarkol, že zmluva nevznikla na základe dohody dvoch strán, ale vypracovali ju víťazné štáty.

K odôvodneniu predloženého návrhu predkladateľ priložil aj list predsedu francúzskej vlády Alexandra Milleranda, v ktorom sa na jednej strane uvádza, že všetky návrhy maďarskej mierovej delegácie boli oneskorené, a tak ich už predstavitelia víťazných mocností nemohli, ale ani nechceli v danom momente prijať. Na druhej strane však obsahoval akýsi hmlistý prísľub pre prípad, ak by po prekontrolovaní zmluvou určených hraníc vznikla na konkrétnom mieste potreba tieto zmeniť, v záujme ich pokojnej úpravy členovia dohodových a spojeneckých mocností môžu ponúknuť svoju spoluprácu pri vypracovaní zmeny. Ako vieme, k takýmto zmenám v období medzi dvomi svetovými vojnami nedošlo, avšak po roku 1938 pod záštitou fašistického Nemecka boli maďarské hranice posunuté smerom dovnútra území nástupníckych štátov.

NEPRIPRAVENÁ SLOVAČ BEZ POMOCI MALEJ DOHODY

Slovenskú národnosť zastihli spoločensko-politické zmeny na zmenenom území nepripravenú. Aj keď v období formovania nových štátnych hraníc niektoré známe osobnosti, predovšetkým evanjelickej cirkvi a budapeštianskej slovenskej inteligencie, sa aktívne snažili organizovať Slovač hlavne na Dolnej zemi, po podpísaní a ratifikácii mierovej zmluvy sa väčšia časť týchto aktivistov presídlila do vznikajúceho Československa, niektorých ďalších vysídlili maďarské úrady. Dolnozemský slovenský ostrov bol napokon rozdelený na tri časti, keď Nadlak a okolie pripadlo Rumunsku, Vojvodina Kráľovstvu Srbov, Chorvátov a Slovincov a okolie niekdajšieho „hlavného mesta" dolnozemských Slovákov Békešskej Čaby zostalo v Maďarsku.

Ako je známe, slovenský národ sa v Martinskej deklarácii prihlásil k myšlienke vytvorenia spoločného štátu s Čechmi. Väčšina Slovákov už pred podpísaním mierovej zmluvy s Maďarskom pokojne

TREATY OF PEACE
BETWEEN THE
ALLIED AND ASSOCIATED POWERS
AND
HUNGARY
AND PROTOCOL AND DECLARATION
SIGNED AT TRIANON, JUNE 4, 1920
[WITH MAP.]
Presented to Parliament by Command of His Majesty.
LONDON:
PRINTED AND PUBLISHED BY
HIS MAJESTY'S STATIONERY OFFICE.
To be purchased through any Bookseller or directly from
H.M. STATIONERY OFFICE at the following addresses:
IMPERIAL HOUSE, KINGSWAY, LONDON, W.C. 2, and
28, ABINGDON STREET, LONDON, S.W. 1;
37, PETER STREET, MANCHESTER;
1, ST. ANDREW'S CRESCENT, CARDIFF;
23, FORTH STREET, EDINBURGH;
or from E. PONSONBY, LTD., 116, GRAFTON STREET, DUBLIN.
1920.

• Články 58 – 60 Trianonskej mierovej zmluvy obsahujú povinnosti pre maďarskú vládu zabezpečiť svojim nemaďarským občanom rovnosť pred súdmi a zákonom, bez ohľadu na ich „rasu, jazyk alebo národnosť". Nemaďarský materinský jazyk, podľa prijatých predpisov, by nemal zabrániť príslušníkom národnostných menšín prístup do verejnej služby alebo do úradníckej funkcie. Zdroj: Internet.

Slováci v Maďarsku po konsolidácii pomerov stratili priamy kontakt s územím, ktoré bolo kompaktne obývané Slovákmi. Úrady prísne sledovali každý pohyb, či už odtiaľ na Slovensko, alebo naopak.

• Hore vľavo: Posledný júlový víkend tradične patrí najväčšiemu a najstaršiemu folklórnemu podujatiu našich krajanov – Novohradskému národnostnému stretnutiu a Celoštátnemu folklórnemu festivalu Slovákov v Maďarsku. Foto: Imrich Fuhl.

• Hore vpravo: Každá jeseň sa slovenským deťom v Maďarsku začína netradične. Sotva zasadnú do školských lavíc, tí najlepší zo slovenčiny sa zúčastňujú jedinečného projektu Zväzu Slovákov v Maďarsku – Školy v prírode na Slovensku „Poznaj svoje korene“. Zdokonaľujú sa v slovenskom jazyku, spoznávajú históriu, kultúru a prírodné krásy krajiny svojich predkov. Foto: Imrich Fuhl.

prijala túto možnosť a neskôr sa aktívne zapojila do budovania nového štátu. Nové vedenie Československej republiky v rámci spolupráce krajín takzvanej Malej dohody bezodkladne začalo poskytovať pomoc svojim menšinovým komunitám na území Rumunska a Kráľovstva Srbov, Chorvátov a Slovincov. Takto napríklad pred sto rokmi postavili slovenské gymnázium v Báčskom Petrovci, alebo učitelia a učebnice sa postupne dostávali do slovenských škôl tak v Nadlaku, ako aj do slovenských obcí Vojvodiny. Tým boli položené základy dodnes fungujúcej národnostnej kultúrnej autonómie v posttrianonských krajinách s výnimkou Maďarska.

Slováci v Maďarsku po konsolidácii pomerov stratili priamy kontakt s územím, ktoré bolo kompaktne obývané Slovákmi. Hranice medzi Maďarskom a Československom boli prakticky nepriechodné, úrady prísne sledovali každý pohyb, či už odtiaľ na Slovensko, alebo naopak. Podobne to bolo aj so zásielkami slovenských publikácií, prichádzajúcimi z územia Slovenska. Väčšina evanjelických farárov, stojacich na čele slovenských zborov, však zostala na svojom mieste. Naďalej sa snažila o zachovanie aspoň dovtedajšej úrovne školskej výučby v slovenčine, i keď pod silným tlakom štátnych orgánov. Výučba slovenčiny znamenala aj v týchto školách iba toľko, že naučili svojich žiakov čítať a písať po slovensky, ale náboženská výchova už zvyčajne prebiehala dvojjazyčne.

NÁSTUP TVRDEJ MAĎARIZÁCIE V ŠKOLSTVE

Ministerstvo náboženských záležitostí a školstva zakladalo postupne vo všetkých Slovákmi obývaných osadách aj štátne školy, vo väčších mestách dve aj tri. Vyučovacím jazykom bola maďarčina. Od roku 1923 v nich stanovili formy národnostnej výučby. Škôl, v ktorých sa vyučovala aj slovenčina, bolo dovedna 55, z nich 53 patrilo do kategórie „C“, čo znamenalo, že deti sa síce naučili čítať a písať aj po slovensky, avšak celkovo vyučovanie prebiehalo v maďarčine. Iba dve školy boli dvojjazyčné, kde sa vyučovalo asi spolovice po slovensky.

Zo spomienok svojich rodičov viem, že deti v ich kraji, teda v okolí Békešskej Čaby, prichádzali do škôl bez akejkoľvek znalosti maďarčiny. Otec mal napríklad vo svojom prvom školskom dokumente napísané, že po maďarsky nevie a pozná len jazyk slovenský („tót“). Pritom každodenné vyučovanie začínali povinným recitovaním maďarského vyznania viery, čiže revizionistickej modlitby, ktorej textu ani nerozumeli. Keď boli prichytení, že sa počas prestávky rozprávajú po slovensky, boli šikanovaní, niekedy fyzicky, inokedy museli cez deň nosiť hanlivý nápis, že sú „hlúpi Slováci“. Takto sa plnili povinnosti, prijaté podpísaním mierovej zmluvy v oblasti školstva.

O podstate, o cieľoch maďarskej školskej politiky v medzivojnovom období, si môžeme vytvoriť obraz z dokumentov či hlásení už spomenutého vládneho poverenca pre záležitosti Slovákov Adolfa Pechánya, publikovaných historikom Lórántom Tilkovszkým vo zväzku pod názvom K dejinám Slovákov v Maďarsku v rokoch 1919 – 1946. Z týchto hlásení vidieť, ako Pechány pretláčal napríklad zakladanie materských škôl, alebo výstavbu nových štátnych škôl v obciach obývaných Slovákmi. Účel týchto krokov videl v presadzovaní výučby v maďarčine, aby sa deti odmalička stretávali častejšie s maďarským jazykom a zároveň, aby členom Spoločnosti národov mohli vykázať rozvojové úsilia v národnostných obciach.

POMAĎARČOVANIE NEMAĎARSKÝCH PRIEZVISK

Okrem toho, Pechány viackrát vymáhal vyznamenanie pre učiteľov za ich úspechy, dosiahnuté na poli maďarizácie. Taktiež požadoval pomoc od najvyšších predstaviteľov vlády, aby do slovenských obcí vymenovávali učiteľov, ktorí slovenský jazyk neovládajú. Podobný postup očakával aj od cirkevných vrchností, predovšetkým katolíckych, aby sa aj cirkevné obrady konali výlučne po maďarsky. Pri hodnotení vývoja v jednotlivých navštívených obciach vždy vyzdvihoval postup na poli maďarizácie a chválil úspešných učiteľov a farárov – maďarizátorov.

Pokiaľ ide o prístup príslušníkov národností k verejným službám, tam postupovali orgány medzivojnového Maďarska podobne ako v školstve. Kto sa chcel zamestnať vo verejnej správe alebo v štátnych zamestnaniach, musel si svoje nemaďarské priezvisko pomaďarčiť. Takto vznikali priezviská, pripomínajúce hlavne geografické názvy Sedmohradska či Slovenska, napríklad v našej širšej rodine sa takto stal z Hrabovského Árvavölgyi.

NA ROZDIEL OD SLOVÁKOV V RUMUNSKU A SRBSKU

Zmeny v identite Slovákov môžem sledovať predovšetkým v porovnaní so súčasným stavom Slovákov, obývajúcich niekdajší slovenský dolnozemský ostrov. Veď kedysi, v rokoch ustálenia stredoeurópskych hraníc, sme začínali z rovnakého východiskového bodu. Možno s tým rozdielom, že ani vtedy nebolo jedno, akým jazykom hovorili obyvatelia okolitých obcí a miest, alebo v akom jazyku vedeli slovenskí hospodári komunikovať pri výmene svojich produktov.

Po sto rokoch vo Vojvodine, ako som sa o tom presvedčil tohto leta aj osobne, je slovenská komunikácia doteraz samozrejmosťou tak vo väčších, ako aj v menších osadách založených Slovákmi. A neraz Slovákmi, ktorí v rámci druhotnej kolonizácie odišli práve z územia dnešného Maďarska. Takisto v rumunskom Nadlaku sa v rodinách používa slovenčina ako komunikačný jazyk, bežne aj na verejných priestranstvách počuť ešte stále približne na 50 percent slovenčinu. U nás v Maďarsku sa už z verejného a rodinného života slovenský jazyk vytratil. Slovenčina sa ešte vyučuje v školách, snažia sa ju používať pri svojej činnosti aj naše slovenské samosprávy a, samozrejme, aj niektoré evanjelické zbory.

VRÁTIŤ SLOVÁKOM IDENTITU A KULTÚRNU AUTONÓMIU

Celkovo možno povedať, že z pohľadu slovenského národa nemožno spochybniť pozitívny dopad nového usporiadania Európy po prvej svetovej vojne na jeho ďalší národný vývoj. Na základoch málo uvedomelého, nevzdelaného, po slovensky hovoriaceho vidieckeho obyvateľstva vznikol moderný národ, ale aj moderné národnostné komunity. U nás sa to stalo inak. Na báze v duchu uhorského vlastenectva vychovaného, v tom čase síce ešte zväčša po slovensky hovoriaceho obyvateľstva, ktoré si však v sebe nevypestovalo silnú slovenskú identitu a pod tlakom silnej maďarizácie vznikla archaická, nemoderná národnostná komunita, bez napojenia na modernú slovenčinu, na súdobú slovenskú kultúru. Postupom času si táto komunita vo väčšine našich obcí vymenila svoj jazyk za maďarčinu, prevzala z nej moderné výrazy a postupne prestala na verejnosti používať materinský jazyk. Za dve desaťročia medzivojnového mierového obdobia zoslabla vo svojej slovenskosti natoľko, že po výmene obyvateľstva po druhej svetovej vojne už nedokázala plnohodnotne ožiť. Napriek postupnej zmene národnostnej politiky Maďarska, po sto rokoch tu zostali len trosky kedysi, ako to vidieť napríklad z hmotného kultúrneho dedičstva našich predchodcov, silnej slovenskej komunity.

Kto sa chcel zamestnať vo verejnej správe alebo v štátnych zamestnaniach, musel si svoje nemaďarské priezvisko pomaďarčiť.

Teraz je na nás, aby sme využitím dostupných možností vybudovali čo najstabilnejšiu bázu pre zachovanie svojich kultúrnych hodnôt. K tomu patrí sieť slovenských škôl, ktorej zárodky vytvorila Celoštátna slovenská samospráva v Maďarsku prevzatím dvojjazyčných škôl, premyslené zakladanie a prevádzkovanie slovenských kultúrnych inštitúcií, čo sme už v posledných rokoch tiež začali, ako aj vytváranie spoločného slovenského kultúrneho priestoru prostredníctvom slovenských samospráv. Toto by mala byť tá kultúrna autonómia, ktorá je prakticky už sto rokov obsiahnutá v medzinárodných dokumentoch, medzi nimi aj v Trianonskej mierovej zmluve.

Anton Paulik, parlamentný hovorca Slovákov v Národnom zhromaždení Maďarska

Pod tlakom silnej maďarizácie vznikla archaická, nemoderná národnostná menšina, bez napojenia na modernú slovenčinu, na súdobú slovenskú kultúru. Napriek postupnej zmene národnostnej politiky Maďarska, po sto rokoch tu zostali len trosky kedysi silnej slovenskej komunity.

• Hore: Združenie pilíšskych Slovákov organizuje vždy v máji Memoriál Juraja Migaša – tradičnú pešiu túru Pilíšanov a ich priateľov na vrchol Pilíša, s cieľom vzdať úctu pamiatke predkov a prehlbovať priateľstvo medzi účastníkmi pochodu, Maďarmi a Slovákmi. Podujatie je venované pamiatke iniciátora myšlienky jeho vzniku a veľkého priateľa Pilíšanov, veľvyslanca SR v Maďarsku Juraja Migaša (*1957 – †2015). Foto: Imrich Fuhl.

Krátky slovník diplomatickej praxe

odvolávacia listina

Diplomatická písomnosť, ktorá sa používa v korešpondencii medzi hlavami štátov. Hlava vysielajúceho štátu v nej notifikuje hlave prijímajúceho štátu odvolanie veľvyslanca (vedúceho diplomatickej misie) v súvislosti s ukončením jeho diplomatického poslania. Tieto písomnosti majú ustálenú formu aj znenie textu. V hlavičke sa uvádza odosielateľ a plný titul adresáta. Zvyčajne sú písané vo svetovom jazyku, niekedy tiež v miestnom jazyku s prekladom do svetového jazyka, na papieri prvotriednej kvality, ktorý má vyrazený štátny znak a pod textom suchú pečať. Listinu podpisuje hlava štátu, v prevažnej väčšine štátov ju kontrasignuje aj minister zahraničných vecí. Odchádzajúci veľvyslanec pri rozlúčkovej návšteve u hlavy štátu odvolávaciu listinu neodovzdáva. Odovzdá ju až nový veľvyslanec počas nástupnej audiencie, spolu so svojou poverovacou listinou. V prípade osobitnej diplomatickej misie sa odvolávacia listina hlave prijímajúceho štátu nedáva. Poslanie vedúceho misie sa končí splnením úlohy, ktorou bola osobitná misia poverená.

oficiálna návšteva

Je to návšteva oficiálnych predstaviteľov štátu na vysokej protokolárnej úrovni (hlava štátu, resp. panovník, predseda vlády, predseda parlamentu, minister zahraničných vecí a pod.) spolu s oficiálnou delegáciou v inom štáte. Väčšinou sa využíva na výmenu názorov alebo dosiahnutie dohôd, ktoré sa nepodarilo bežnou diplomatickou cestou, ako príležitosť slávnostne podčiarknuť vysokú úroveň bilaterálnych vzťahov, resp. priateľstvo, alebo ako formálne opätovanie návštevy.

Oficiálna návšteva na úrovni hlavy štátu sa zvykne nazývať aj štátna. Uskutočňuje sa na pozvanie hlavy štátu navštívenej krajiny, zvyčajne v sprievode svojho partnera. Členmi oficiálnej delegácie môžu byť veľvyslanec v navštívenej krajine (vždy), členovia vlády, poslanci, zástupcovia štátnej správy a samosprávy, významné osobnosti z oblasti priemyslu, vedy a kultúry, vedúci pracovníci kancelárie hlavy štátu.

Hlava štátu a oficiálna delegácia požívajú počas návštevy diplomatické výsady a imunity podľa Viedenského dohovoru o diplomatických stykoch, prípadne aj vo väčšom rozsahu. Napríklad hlava štátu má právo na protokolárne pocty, zvláštnu ochranu osobnej nedotknuteľnosti a bezpečnosti, právo vykonávať štátne funkcie počas pobytu na území iného štátu a pod. Protokolárne pocty, poskytované hlave štátu, zahŕňajú oficiálny privítací a rozlúčkový ceremoniál (štátne hymny, prehliadka čestnej stráže, vzájomné predstavenie oficiálnych delegácií), čestný sprievod (policajti na motorkách), vlajková výzdoba (letisko, ulice mesta, oficiálne budovy, rezidencia) a pod.

Program návštevy má medzinárodne zaužívané obligatórne programové body, ktoré možno považovať za isté protokolárne minimum. Predovšetkým je to prijatie u ďalších najvyšších ústavných predstaviteľov krajiny – predsedu parlamentu a predsedu vlády. Potom zvyčajne rozhovor hláv štátov medzi štyrmi očami, nasledovaný rokovaním v prítomnosti oficiálnych delegácií. A napokon diplomatické podujatia na počesť hosťa, napríklad oficiálny banket. Ďalší program sa môže uskutočniť na základe návrhu navštíveného štátu, ale tiež na želanie hosťa. Oficiálna návšteva hlavy štátu zvykne trvať 2 – 3 dni.

„Objavil som umenie ako oklamať diplomatov. Hovorím pravdu a oni mi nikdy neveria.“

Camillo Benso di Cavour (1810 – 1861). Taliansky politik, predseda vlády Sardínsko-piemontského kráľovstva, prvý predseda vlády Talianska. Usiloval sa o zjednotenie Talianska na diplomatickom poli, je architektom talianskej ústavy.

• Foto: Shutterstock.com.

Predstavujeme eurominc

Alebo čo všetko vám môže pristáť v peňaženke?

Fínsko

Všetky eurominc majú spoločnú prednú (lícnu) stranu, kde sú uvedené ich nominálne hodnoty, zatiaľ čo zadnú (rubovú) stranu môže každý z 19 členských štátov eurozóny využiť na prezentáciu svojich národných symbolov.

Fínska marka (FIM) bola menová jednotka, ktorá sa vo Fínsku používala od roku 1860. Jedna marka sa delila na 100 penny. Keď sa 1. januára 1999 Fínsko stalo členom Európskej menovej únie – eurozóny, bol stanovený výmenný kurz 1 EUR = 5,945 FIM. K faktickej výmene za eurá došlo 1. januára 2002.

Fínsko sa inšpirovalo svojimi pôvodnými mincami a pre národné strany eurominc vybralo tri motívy. Na minciach 1, 2, 5, 10, 20 a 50 centov je zobrazený fínsky heraldický lev. Objavil sa v 16. storočí počas panovania švédskeho kráľa Johanna III. na erbe, ktorý bol určený pre oblasť Varsinais-Suomi (Juhozápadné Fínsko), s hlavným mestom Turku. Lev drží rovný európsky meč, zatiaľ čo labami šliape po zakrivenej ruskej šabli. Odráža to aktuálnu politickú situáciu v čase, keď Švédsko a Rusko bojovali takmer nepretržite. Lev v erboch pretrval stáročia a keď v roku 1917 Fínsko získalo nezávislosť, stal sa dominantou jeho štátneho znaku. Heraldický lev na eurominciach je reprodukciou diela sochára Heikkiho Häiväoju, no na fínskych minciach sa vyskytoval v rôznych podobách už roky, naposledy na minci 1 marka v rokoch 1964 – 2001.

Námetom mince 1 euro sú dve letiace labute spevavé (Cygnus cygnus), ktoré hniezdia v severnej a východnej Európe, a tiež v sibírskej tajge. Na jeseň a v zime sa vyskytujú aj v strednej Európe. Podľa fínskej mytológie svet vznikol zo siedmich vajec labute spevavej, ktoré spadli škandinávskej bohyni vzduchu a vetra, stvorenia a dcére severného vetra Ilmatar, do pravekého mora. Škrupiny vytvorili nebeskú klenbu a pevninu, zo žĺtka vzniklo Slnko, z bielka Mesiac a z mnohých úlomkov škrupín hviezdy. Autorom motívu na tejto minci je Pertti Mäkinen. Prevzatý bol z jeho príspevku do súťaže na návrh pamätnej mince pri príležitosti 80. výročia nezávislosti Fínska.

Vyobrazenie kvetov a plodu ostružiny moruškovej (Rubus chamaemorus), ktoré zdobí mincu 2 eurá, je dielom Raima Heina. Rastlina je typická pre subarktické oblasti severnej pologule. Má jedlé žltooranžové až červenkasté plody, ktoré sú bohatým zdrojom vitamínu C. Konzumujú ich surové (majú typickú horkastú chuť), s cukrom ich zavárajú, pridávajú do koláčov, vyrábajú z nich džúsy, alebo populárny likér „lakka“. Na hrane mince je vyrytý nápis SUOMI FINLAND a vedľa tri levie hlavy. Sú to názvy Fínska vo fínčine a švédčine, dvoch úradných jazykoch v krajine.

V roku 2007 Fínsko začalo podľa požiadaviek EÚ raziť eurominc s mapou rozšírenej Európskej únie na spoločnej strane. Na národnej strane značku mincovne „M“ nahradilo jej logo a bol pridaný kód krajiny „FI“. Všetky eurominc razia vo fínskej mincovni Suomen Rahapaja Oy.

Zaujímavosťou je, že mince v hodnote 1 a 2 centy razia vo veľmi malých množstvách, aj to iba z povinnosti uloženej Európskou centrálnou bankou. Určené sú pre zberateľov, pri bežných platbách nie sú v obehu. Vzhľadom na vysoké spotrebiteľské ceny nemajú prakticky žiadnu hodnotu, banky ich vymieňajú iba za vysoké poplatky, preto ich ľudia radšej zahadzujú. Keďže sú však zákonným platidlom, podniky vo Fínsku ich musia akceptovať, avšak konečná suma sa pri platbe v hotovosti podľa zákona vždy zaokrúhľuje na 5 centov.

Tomáš Borec

Postupne vám predstavíme národné strany eurominc, z ktorých sa dozviete, odkiaľ vlastne pochádzajú.

• Fotografie eurominc: ECB, Shutterstock.com.

„Infodémia“ je výzvou pre nás všetkých

Pandémia spôsobená chorobou COVID-19 vyvolala šok, ktorý svojim rozsahom nemá v modernej histórii ľudstva paralelu. Zasiahla doslova celý svet a spustila bezprecedentné procesy s ďalekosiahlym a trvalým dopadom na mnohých úrovniach.

Globálny informačný priestor sa aj pred koronakrízou vyznačoval rastúcou dynamikou výskytu a vplyvu dezinformácií a konšpiračných naratívov. Veľkou mierou k tomu prispeli nové informačné technológie a predovšetkým sociálne siete. Tieto sú dnes hlavným informačným zdrojom pre väčšinu obyvateľstva a svojim otvoreným charakterom vytvárajú nedozerné možnosti pre rast dezinformačného prostredia. Záplava dezinformačných naratívov, falošných a zavádzajúcich správ, ktoré sa objavili paralelne s nástupom pandémie a ktoré dali podnet vzniku výrazu „infodémia“, poukázala na význam problému šírenia dezinformácií a digitálnych hoaxov z hľadiska schopnosti štátu efektívne čeliť krízovej situácii a uchovať si dôveru verejnosti v jeho inštitúcie.

KONŠPIRÁCIE OHROZUJÚCE ZDRAVIE OBČANOV

Aj keď nie všetky dezinformácie a hoaxy sú šírené ako súčasť hybridných operácií či dezinformačných kampaní, množstvo takýchto správ ohľadom COVID-19 sa dostalo do informačného priestoru so zámerom prehĺbiť pocit ohrozenia a strachu, rozosievať nedôveru k vláde a štátnym inštitúciám, spochybňovať schopnosť demokratických a slobodných spoločností vysporiadať sa s dôsledkami krízy a zaručiť bezpečnosť svojich občanov. Zároveň sa ich iniciátori usilujú vytvárať obraz, v ktorom sú autoritatívne režimy prezentované ako efektívnejšie a zodpovednejšie, s väčšou empatiou pre riešenie problémov verejnosti.

Od začiatku pandémie sme boli konfrontovaní s množstvom zavádzajúcich a falošných správ ohľadom jej vzniku, šírenia, zdravotných účinkov, liečby, ako aj poskytovania „nezištnej pomoci“ postihnutým krajinám. Objavili sa konšpiračné teórie, ktoré doslova ohrozujú zdravie obyvateľstva, polarizujú spoločnosť a podnecujú k spoločenským nepokojom. Od tvrdenia, že vírus je neškodný, cez ponuky rôznych „zaručených“ liečebných metód, až po mýtus o nových 5G sietiach ako prostriedku na šírenie COVID-19, čo v niektorých krajinách viedlo k nepokojom a útokom na vysielače. Čerešničkou na torte boli extrémne konšpirácie, obviňujúce sprisahanecké elity z úmyslu zaviesť totálnu kontrolu spoločnosti prostredníctvom násilnej vakcinácie a implementácie nanočipov.

• Foto: Shutterstock.com.

NÁRAST POČTU KYBERNETICKÝCH ÚTOKOV

U nás rezonovala zavádzajúca kritika nedostatočnej pomoci zo strany EÚ a naratívy, ktoré účelovo prepájali šírenie vírusu s migráciou a pôsobením ozbrojených síl USA v Európe. Boli sme tiež svedkami kybernetických útokov na zdravotnícke a výskumné zariadenia, ktoré ohrozili kritickú zdravotnícku infraštruktúru vo viacerých krajinách. V ich pozadí bol aj zámer získať prístup k vedeckým informáciám, súvisiacim s vývojom vakcíny proti COVID-19. Pandémia vyvolala vlnu nových foriem nenávistnej komunikácie a obviňovania určitých spoločenských skupín a komunít za vznik a šírenie vírusu, ako aj zastrašovanie a osobné útoky na tých, ktorí sa vyjadrili v prospech vakcinácie.

„Infodémia" poukázala na široký rozmer a významný spoločenský dopad dezinformácií a vplyvových kampaní. Pandémia nielenže prispela k urýchleniu nástupu trendov, akou je polarizácia spoločnosti a rastúca nedôvera v inštitúcie a demokratický systém, ale je sprevádzaná aj zvýšenou asertivitou nedemokratických režimov a ich vplyvového pôsobenia na obyvateľstvo demokratických a slobodných krajín. V konečnom dôsledku prispela k zostreniu súperenia o to, ktorý politický systém sa dokáže lepšie vysporiadať s krízou a posilniť si pozície v aktuálnej globálnej konfrontácii. Nárast dezinformačných naratívov v čase koronakrízy a ich negatívny vplyv na spoločenskú stabilitu a atmosféru v medzinárodných vzťahoch zdôrazňuje potrebu zvýšiť úsilie v boji s týmto fenoménom na národnej úrovni, ako aj v rámci EÚ. Pandémia v mnohých aspektoch odhalila zraniteľnosť a krehkosť našej spoločnosti, vrátane jej nedostatočnej odolnosti voči dezinformačným vplyvom.

ZVÝŠIŤ POLITICKÚ POZORNOSŤ „INFODÉMII"

Ak budeme v budúcnosti chcieť zvládať podobné krízy aj v informačnom priestore, je potrebné urobiť viac pre posilňovanie odolnosti celej spoločnosti voči dezinformáciám a konšpiráciám. Bude potrebné zvýšiť politickú pozornosť tejto problematike, systémovo budovať expertné kapacity naprieč celou štátnou správou, v zmysle programového vyhlásenia vlády uviesť do života efektívny koordinačný mechanizmus pre boj s dezinformáciami a hybridnými hrozbami na medzirezortnej úrovni a vytvoriť platformu pre zapojenie súkromného sektora, mimovládnych organizácií, médií, vzdelávacích a výskumných inštitúcií do tohto úsilia. Mali by sme mať k dispozícii nástroje, ktoré nám umožnia nielen identifikovať dezinformačné aktivity, ale aj pomenovať ich iniciátorov a prijímať adekvátne operatívne a systémové opatrenia.

Bude potrebné pracovať na zvýšení spoločenského povedomia o rizikách tohto fenoménu a zamerať sa na systematické posilňovanie mediálnej gramotnosti a rozvoj kritického myslenia obyvateľstva, predovšetkým mládeže, ktorá je najviac zraniteľná. Rastúci vplyv dezinformácií a konšpiračného myslenia je závažným spoločenským fenoménom, ktorý sa týka nás všetkých a s ktorým sa dokážeme vysporiadať len vtedy, ak sa nám podarí zvýšiť spoločenské povedomie o tejto problematike a mieru spoluzodpovednosti každého z nás.

SPOLOČNÉ KROKY PROTI DEZINFORMÁCIÁM

Aj na úrovni EÚ pandémia odhalila potrebu urobiť viac pre lepšiu koordináciu, jednotné vystupovanie a vyššiu efektivitu spoločných krokov v boji s dezinformáciami. Slovensko podporilo a aktívne sa angažuje pri presadzovaní navrhnutých opatrení, zameraných na zvýšenie účinnosti boja s dezinformáciami, ktoré sa stanú súčasťou širšieho prístupu k posilňovaniu demokracie v rámci pripravovaného Európskeho akčného plánu za demokraciu a aktualizovaného Aktu digitálnych služieb. Opatrenia sú zamerané na ďalšie posilňovanie kapacít na zachytávanie, analýzu a zverejňovanie dezinformácií, posilňovanie Systému rýchleho varovania, rozširovanie spolupráce so súkromným sektorom, najmä s online platformami, posilňovanie regulácie online priestoru, a v neposlednom rade zvyšovanie povedomia občanov a odolnosti verejnosti prostredníctvom podpory aktívnej účasti občianskej spoločnosti, nezávislého výskumu a overovateľov faktov.

Marcel Peško

Novinky v medzinárodnej zmluvnej základni SR

Vláda Slovenskej republiky schválila 4. júna 2020 Správu o vykonávaní medzinárodných zmlúv. Cieľom správy, ktorú predkladá minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky každé dva roky, je nastaviť rámcové teritoriálne a vecné priority pre oblasť uzatvárania medzinárodných zmlúv na roky 2020 – 2021. Jej zámerom je tiež podať komplexnú informáciu o vykonávaní medzinárodných zmlúv za obdobie rokov 2018 – 2019, ako aj poskytnúť prehľad prípadných problémov a otvorených otázok, súvisiacich s predmetným vykonávaním.

Pokiaľ ide o konkrétne medzinárodné záväzky, SR uložila 17. decembra 2019 ratifikačnú listinu k Dodatkovému protokolu č. 16 k Dohovoru Rady Európy o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Podľa čl. 8 Dodatkového protokolu č. 16 táto medzinárodná zmluva nadobudla pre Slovenskú republiku platnosť 1. apríla 2020 (v prvý deň mesiaca, nasledujúceho po uplynutí doby troch mesiacov odo dňa vyjadrenia súhlasu zmluvnou stranou byť viazaná Dodatkovým protokolom č. 16).

Dodatkový protokol č. 16 umožňuje najvyšším súdnym orgánom členských štátov Rady Európy požiadať Európsky súd pre ľudské práva o stanovisko k otázkam, ktoré sa týkajú interpretácie a aplikácie ustanovení Dohovoru a jeho Dodatkových protokolov. Dochádza teda k rozšíreniu právomoci Európskeho súdu pre ľudské práva poskytovať zmluvným stranám Dodatkového protokolu č. 16 právne poradenstvo vo forme poradných stanovísk, čím sa súčasne posilňuje súčinnosť medzi Európskym súdom pre ľudské práva a národnými súdmi.

Počas uloženia ratifikačnej listiny k Dodatkovému protokolu č. 16 Slovenská republika zároveň urobila vyhlásenie, v ktorom označila Najvyšší súd Slovenskej republiky a Ústavný súd Slovenskej republiky za oprávnené súdne orgány, ktoré môžu Európsky súd pre ľudské práva požiadať o vydanie poradného stanoviska.

Tomáš Grünwald

• Sídlo Rady Európy v Štrasburgu. Foto: Shutterstock/MDart10.

• Svet a my – časopis MZVEZ SR • Uzávierka čísla: 31.08.2020 • Členovia redakčnej rady: Stanislava Buchtová, Petra Franková, Matúš Dávid, Marek Korbel, Jozef Korček, Roman Mazanec, René Pavlovič, Gabriela Sabelová, Martin Vereš, Eva Villacís, Richard Woltemar • Šéfredaktor: Juraj Tomaga • Kontaktné údaje: Tlačový odbor MZVEZ SR, Hlboká cesta 2, 833 36 Bratislava 37, Slovenská republika. Telefón: +421 (0)2 5978 3071, e-mail: tlac@mzv.sk • Redakcia si vyhradzuje právo upravovať príspevky tak, aby sa po redakčných úpravách nezmenil ich význam • Nevyžiadané rukopisy ani obrazové materiály nevraciame • Neoznačené texty sú redakčné články • Kopírovať, publikovať, elektronicky alebo inak rozširovať ktorúkoľvek časť časopisu Svet a my možno iba na základe písomného povolenia redakcie • Časopis je nepredajný.

www.mzv.sk www.youtube.com/mzvsr www.facebook.com/mzv.sk